

LIAUDIES BALSAS

KANADOS LIETUVIŲ SAVAITRASTIS

The PEOPLE'S VOICE, Lithuanian Weekly, Published by the Lithuanian Press Association, 160 Claremont St., Toronto 8, Ontario

Authorized as Second Class Mail, Post Office Department, Ottawa
and for Payment of Postage in Cash

Kaina 10 ct.

Nr. 14

Pentadienis, Balandžio (April) 6, 1962, Toronto, Ontario

M E T A I XXXI

Provokatoriai Norėjo Išeksploduoti Bombą Francūzų Nacionalistų Mitinge

MONTREAL. — Kaž kiek provokatoriai buvo padėję užtaisyti bombą (time bomb) salėje, kurioje 1,200 francūzų klausė kalbėtojų, reiškiančių Kvebeko francūzų nepasitenkinimą anglais, savo partneriais Kanadoje.

Kaž kas pranešė telefonu policijai apie tokios bombos padėjimą. Policija greitai ją išnešė ir tokiu būdu pašalino pavojų. Tiesa, bomba nebuvo didelė, bet jos eksplozija galėjo kai ką užmušti.

Bomba buvo nustatyta sprogti 11 valandą vakaro, kada kalbėjo Judėjimo už Tautinę Nepriklausomybę lyderis Marcel Chaput. Publikacija nieko nežinojo apie bombos buvimą ir jos išnešimą.

Kalbėtojai smerkė anglišką kolonializmą, bet tuo pat sykiu pabrėžė, kad jie nieko neturi prieš angliška kalbančius individualus.

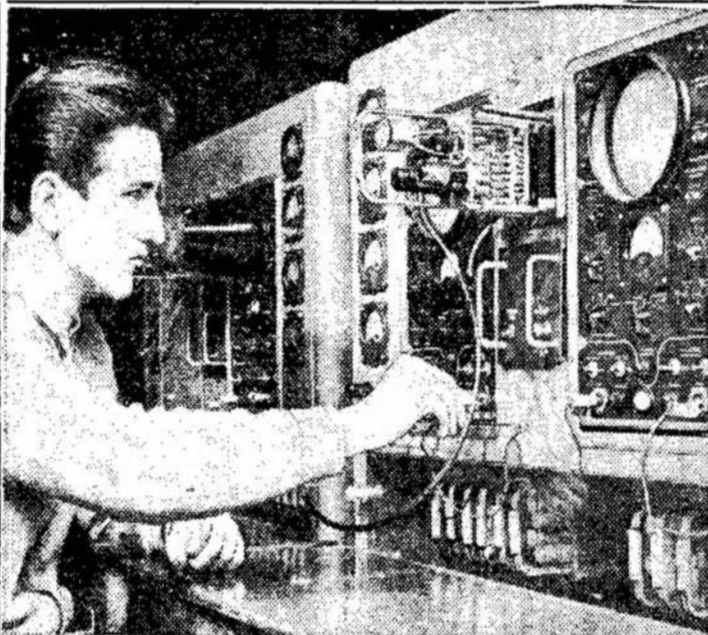
Chaput labai kritikavo Kvebeko provincijos vyriausybės, kurios keliaklupsčiausios prieš Ottawą. Kanados francūzai esą antrūšiai piliečiai, kaip dabar yra. Jis reikalavo Kvebekui nepriklausomybės.

Jis nurodė, kad labai mažai kas iš anglių stengiasi susipažinti su francūzų kalba, nors anglai ir francūzai yra lygūs Kanados konfederacijos partneriai.

"Angliška kalbanti dauguma", sakė jis, "ačiū jų pinigams ir komplikacijoms, traktuoja francūziškai kalbančią mažumą su tokiu arogantiškumu, kurį labiausiai atsilikę žmonės penkiuose kontinentuose atsisakė priimti ilgam laikui".

Kiti kalbėtojai francūzus Kanadoje vadino "baltaisiais negrais šiaurės Amerikoje". Chaput smerkė tuos, kurie kalba apie separatizmą. Jis sakė, kad Rassemblement pour l'Independance Nationale yra tautinis judėjimas ne už atsiskyrimą, bet už tinkamą vietą. Kitaip sakant, jis reikalauja lygybės konfederacijoje.

Beje, dar prieš mitingą policija gavo laišką su svastika, kuriame buvo grumojama išardyti minėtą mitingą.

Vilniuje, prie Lietuvos TSR Mokslų akademijos, steigiamas skaičiavimo centras. Iš Rusijos Federacijos gauta aparčiai veikianti elektroninė skaičiavimo mašina.

Nuotraukoje: mes matome Lietuvos TSR Mokslų

akademijos Fizikos-matematikos instituto elektroninių skaičiavimo mašinų laboratorijos inžinierių Vytautą Lazauskį šalia stendo, skirto elektroninės skaičiavimo mašinos "BESM-2" elementams patikrinti.

500 Pikietai JAV Konsulatą

MONTREAL. — Penki šimtai dalyvavo pikiete prie Jungtinių Amerikos Valstijų konsulato čionai. Pikietai tikslas buvo — pareikšti protestą prieš atnaujinimą nuklinių bandymų atmosferoje. Pikietininkams kalbėjo Mrs. Therese Casgrain, Moterų Balso prezidentė Kvebeko provincijoje, ir Fernand Daoust, Kvebeko Darbininkų Federacijos atstovas.

St. Louis Skvėre buvo susirinkę keletas tūkstančių, bet dėl blogo oro nedalyvavo demonstracijoje. Krito šlapias sniegas.

Kvebeko provincijos žmonės rodo didelę opoziciją nukliniam ginklavimuisi, ypač numatytiems nukliniams bandymams atmosferoje. Neseniai keli šimtai moterų lankėsi Ottawoje ir įteikė savo reikalavimus premjerui Diefenbakeriui.

JERUALIMAS. — Žydų žudikas Adolf Eichmann norįs pats nusizudyti ir tokiu būdu paliuosuoti jo teisėjus nuo pareigos pakarti jį.

Nori Eksproprijuoti Telefono Kompaniją

RIO DE JANEIRO. — Guanabara provincijos gubernatorius Carlos Lacerda pasimoko eksproprijuoti Kanados kontroliuojamą telefono kompaniją. Tikrai federalinė vyriausybė su prezidentu Goulartu priešakyje gali pastoti kelią.

Federalė vyriausybė teigia, kad provincija negali eksproprijuoti tokio užvedimo, kuris veikia visoj šalyj ar bent siekia už provincijos sienų. O kanadiečiams priklausanči Brazilian Telephone Co. veikia ir kitose provincijose.

Kompanija samdo 18,000 darbininkų. Jos nuosavybės esančios vertos apie \$140,000,000.

Guanabara gubernatorių turįs užstatyti \$28,000,000 pirma, negu jis gali kreiptis į teismą dėl eksproprijacijos.

BUENOS AIRES. — Nauju Argentinos prezidentu paskirtas senato pirmininkas Jose Maria Guido.

Fronzių militaristai areštavo ir išgabeno į salą.

JAV Tikisi Susitarti Dėl Vakarinio Berlyno

WASHINGTON. — Pasitarimai Genevoje iki šiol nedavė žymėsių rezultatų ir pesimizmo skleidėjai pranašauja visokius pavojus, tačiau faktas yra tas, kad situacija nėra tokia bloga, kaip yra vaizduojama.

Teisybė, kad dar nėra susitarta nei dėl nuklinių bandymų uždraudimo, nei dėl ko kita, bet yra vilčių, kad pasitarimas patarnaus padėčiai pagerinti.

Čia, vyriausybės rateliuo-

se, labai prielankiai atsinešama į Tarybų Sąjungos sutikimą su principu, kad kelius iš Vakarų Vokietijos į Berlyną kontroliuotų tarptautinė kontrolė. Derybos dėl Berlyno įvyksiančios Washingtono trumpoj ateityj.

Vakarai daugiausia priešiasi tam, kad kelius kontroliuotų Rytų Vokietija. Sakoma, kad tai reikštų Rytų Vokietijos pripažinimą. Tarptautinė kontrolė šią problemą išspręstų.

Jeigu Berlyno klausimas sušvelnėtų, tai ir bendra padėtis tarp Rytų ir Vakarų sušvelnėtų. O tai reikštų labai daug.

Nukliniai bandymai, prie kurių ruošiasi Jungtinės Valstijos, yra skaudus dalykas. Nes jeigu JAV atnaujins bandymus, tai ir TSRS. Bet šis klausimas nėra visai išbrauktas iš pasitarimų dienotvarkės. Dar galima susitarti neatnaujinti šių bandymų. Už tai, kad kontrolė šiuo klausimu galima ir be turėjimo seklių Tarybų Sąjungoje ar kitose šalyse.

Tuo tarpu auga visuomenės spaudimas prieš nuklinius bandymus, už susitarimą dėl nusiginklavimo. Visuomenės judėjimo atstovai vyksta į Genevą įteikti reikalavimus šiais klausimais. Galimas daiktas, kad visuomenės spaudimas paveiks konferencijos dalyvius.

Sirijoje Pavojus Naujai Vyriausybei

BEIRUT. — Sirijoje buvęs pasireiškęs naujas sukilimas. Valdžią norėję paimti Sirijos ir Egipto sąjungos šalininkai, kad susigrąžintų Siriją į Jungtinę Arabų Respubliką.

Sukilimas ir demonstracijos pasireiškė keliuose Sirijos miestuose.

Susirėmimas prasidėjęs, kuomet Nassero šalininkai žygiavo su Nassero paveiklais link miesto rūmų Homs mieste. Kariuomenė panaudojus ginklą prieš demonstrantus.

Dabartinė valdžia, kuri nuvertė Dawalibi valdžią, norinti praveisti reformas, kurias sulaikiusi Dawalibi valdžia. Bet kitiems, matyti, tos reformos nepatinka.

KUBA TEISIA ĮSIVERŽELIUS.

HAVANA. — Kuboje prasidėjo teismas 1,179 įsiveržėlių, kurie praėjusį pavasarį, balandžio mėnesį, norėjo nuversti Kastos vyriausybę.

Ryšium su šiuo teismu paskelbtas laiškas vieno karininko tėvams Jungtinėse Valstijose, kuriame jis sako, kad invazija nepavyko, kad nepribuvo pagalba. Jiems buvę žadėta daugiau jėgų, orinė pagalba.

WINNIPEG. — Japonijos ambasadorius nusiskundė, kad Japonijos importas iš Kanados daug didesnis, negu eksportas į Kanadą.

Nubaubė Berlyno Mėrą Willy Brandt

LONDONAS. — Suroštame susirinkime Berlyno mėrui Willy Brandt susirinkusieji sveičia nubaubė, kaip didžiausį fašistą ir gengsterį. "Važiok namo naci!" šaukė žmonės ir kėlė triukšmą. Policija su sukūlusiais triukšmą kovojo daugiau kaip pusę valandos.

Tokio pasipiktinimo Vokietijos revanšistų viešojoje vietoje Londonas neatmena. Prie salės buvo pastatytas ir gausus pikietas. Sveičia saugojo stipri policijos sargyba.

Iš Kanados Gyvenimo

Agrikultūros ministras Alvin Hamilton sugrįžęs į parlamentą po netrumpo sune-galėjimo pranešė, kad pasi-rašyta nauja grūdų sutartis su Kinija. Šiuo tarpu Kinija perka iš Kanados kviečių ir miežių už \$75,000,000.

Viso iki šio laiko Kanada bus pardavusi Kinijai kviečių ir miežių už \$362,000,000.

Sąlygos tokios: 25 procentus Kinija sumoka su užpirkimu, o 75 procentus sumoka per 273 dienas mokėdama pusšesto procento palūkanų.

Iki 1963 metų Kinija bus pirkusi Kanadoj 186,700,000 bušelių kviečių ir 46,700,000 bušelių miežių.

Galite gerai įsivaizduoti, kokia parama Kanados fermeriams. Jeigu vyriausybė būtų klausiusi atžagareivių ir atsisakiusi parduoti Kinijai grūdus, jie visi gulėtų sandėlyje laukdami pirkėjo.

Toronte atsibuvo Mine Mill unijos suvažiavimas, kuriame buvo užrekorduoti unijos atsitikimai dėl narių, kaip ekonominiai, taip ir kitoki.

Skandžiausia buvo tas, kad ši unija neva už "kairumą" yra ne tik unijų centry, bet ir atskirų unijų višaip persekiojama. Kanadoje ją puola ne tik kapitalistai, bet ir plieno darbininkų unijos lyderiai, norėdami sudraskyti ją.

Suvažiavimas pasisakė už kovą iki galo, kad atrėmus darbininkų organizacijų ardytojus po unijizmo vėliava.

Tyrinėtojai gemblerystės Ontarijoje išjudino visą širšių lizdą. Atrodo, kad jie turės panaudoti "stabdžius", kad neiškiltų viršun gemblerystės globėjai aukštose vietose.

Klausinėjant kaltinamuosius minimi seimelio nariai, prokuroras ir net buvęs premjeras Frost.

Komisionierius teisėjas Roach pareiškė, kad vyriausio policininko Toronto Townshipe, Garneto McGillo, parodymai nebus viešai svarstomi, nes jis nenorįs, kad šis klausinėjimas išvirstų į makartišką teisimą.

Gembleriai, sakoma, turėję užtarėjų seimelio narių tarpe, kaip ir provincialės policijos tarpe.

Welando teismas perskyrė dvi poras iš Port Colborne. Perskyrų byloje paaiškėjo, kad meilė išsivystė tarp abiejų porų — vienos poros vyras įsimylėjo į kitos poros moterį ir atbulai.

Teismas atidavė vaikus vienos poros žmonai, o kitos — vyrui. Tokiu būdu, viena

pora gavo visus 14 vaikų, o kitai nepaliko nei vieno.

Federalė vyriausybė padidinsianti mėsos inspektorių armiją iki 600. Po to, kai paaiškėjo, kad daug dvėselienos parduodama žmonėms, vyriausybė atkreipė didesnę atydą į mėsos pristatytojų kontrolę.

Kanadietis

Paieškojimas

Paieškau savo broį Andrių Serbentą, pirmiau gyvenusį Buffalo, N. Y., Jungtinėse Valstijose.

Prašau atsiliepti ar žinancius apie jo likimą maloniai prašau man pranešti, už ką būsiu didžiai dėkingas.

Ona Mitkuvienė
Kybartai,
Cernakovskio 8,
Lithuania, USSR

PARYZIUS. — Garsioji francūzų modelistė Anna-Lisa Cameron nusižudžiusi už tai, kad jos tikras amžius buvęs atidengtas.

Ji sakėsi esanti 80 metų, bet buvo iškelta, kad ji jau 40 metų amžiaus.

Reikalinga

Mergina ar moteris dėl namų ruošos. Gyvenimas vietoje, privati prausykla. Gera alga. Turi kalbėti truputį angliškai. Kreiptis: RU. 1-0964 (Toronto).

J. LUNSKY

AKIŲ SPECIALISTAS

Egzaminuoja akis, ištiria akių nervus, nuo kurių pa-eina nervuotumas ir galvos skaudėjimas. Pritaiko akd-nius.

470 College W., Toronto
Tel.: WA. 1-3924

Akių ir Akių
Specialistas

J. E. Merritt & Son

Optometristai - Optikai
Valandos: 9-12 ir 1-3
Trec. po piet uždaryta
Antrad., Ketv. ir Penkt.
vakarais
pagal susitarimą.
Tel. LE. 5-6400
1149 Dundas St. W.
Toronto, Ont.

Lietuviška Valgykla

UNION CAFE

387 SHERMAN AVE. N. HAMILTON, ONT.
Šviežias maistas Geras pasirinkimas įvairių lietu-viškų valgių. Turime kambarių apsilotojimui.
Savininkas Ch. Pampalas
Telefonas. LI. 4-6917

Lilia Flower Shop

630 QUEEN ST. W. TORONTO
Specializuojamės Prirengime Gėlių Vestuvėms,
Laidotuvėms ir Kitiems Reikalams.
Telefonas EM. 6-4188

Kanados Lietuvių Literatūros Draugijos
Centro Komitetas išleido
Kanados lietuvių Palantos parašytų
Eilėraščių Rinkinį

Minčių Trupiniai

Leidinyje telpa apie 80 eilėraščių, parašytų iš Kanados darbo žmonių bei lietuvių emigrantų gyvenimo. Knygūtė 80 puslapių. Kaina 75 centai.

Platintojams, užsisakantiems 5 egzempliorius ar daugiau, skaitome po 50 centų.

Užsakymus prašome siųsti:

K. L. L. D. Centro Komitetas
160 Claremont St.
Toronto 3, Ont., Canada

Centro Komiteto Isteigtas
Kanados Lietuvių Literatūros Draugijos

KNYGYNAS

160 CLAREMONT ST., TORONTO, Ont.

Teikia veltul pasiskaitymul įvairių lietuviškų knygų, daugumoje pokariniais metais išleistų Tarybų Lietuvoje.

Norintieji naudotis knygynu turi pasimokėti \$5.00 kauciją, kuri grąžinama nustojus naudotis knygynu.

Knygos duodamos vienam mėnesiui. Po mėnesio nesugrąžinę ir nepersirašę knygas, turi mokėti po \$1.00 už kiekvieną pavėluotą mėnesį.

Paštu užsisakantieji knygas turi apmokėti persiuntimo išlaidas.

Knygynas atdaras penktadieniais nuo 7 iki 8.30 val. vakarais ir ketvirtadieniais nuo 2 iki 4 val. po piet.

Zemiau talpiname po dalį knygų sąrašo. Norinčius naudotis knygynu prašome išsikirpti juos ir užsisakant paštu naudoti knygos numerį.

VIENUOLIO RASTAI. Septintas tomas. Jame telpa 30 kelionių įspūdžių aprašymų; dešimtį feljetonų ir devyni publicistikos straipsniai. Knyga 480 puslapių. Knygyne Nr. 49.

PUODŽIŪNKIEMIS. Parašė A. Vienuolis. Romanas. Knyga 444 puslapių. Knygyne Nr. 50.

ISDUKTERE. Parašė A. Vienuolis. Telpa aštuonios apysakos ir apsakymai. Knyga 182 puslapių. Knygyne Nr. 51 ir 52.

PETRO CVIRKOS RASTAI:

Pirmas tomas. Jame telpa 21 apysakaitė. Knyga 256 puslapių. Knygyne Nr. 53.

Antras tomas. Jame telpa 20 apysakaitė. Knyga 248 puslapių. Knygyne Nr. 54.

Trečias tomas. Jame telpa 29 apysakaitės-apsakymai. Knyga 308 puslapių. Knygyne Nr. 55.

Setas tomas. Jame telpa pirma dalis apysakos "Frank Kruk". Knyga 300 puslapių. Knygyne Nr. 57.

Septintas tomas. Jame telpa pabaiga "Frank Kruk". Knyga 328 puslapių. Knygyne Nr. 58.

Aštuntas tomas. Jame telpa romanas "Žemė Maitintoja". Knyga 240 puslapių. Knygyne Nr. 59.

Devintas tomas. Jame telpa dvylika apysakaitė. Knyga 280 puslapių. Knygyne Nr. 60.

Daina. Joje telpa apart "Daina" dar kitos 22 apysakaitės ir apsakymai. Knyga 276 puslapių. Knygyne Nr. 61 ir 62.

Rinktinė. Joje telpa rinktiniai P. Cvirkos eilėraščiai, apysakaitės, pasakos, apybraižos, publicistikos ir kritikos straipsniai. Knyga 392 puslapių. Knygyne Nr. 63.

Frank Kruk. Apysaka. Knyga 580 puslapių. Knygyne Nr. 64 ir 65.

Žemė Maitintoja. Romanas. Knyga 196 puslapių. Knygyne Nr. 66.

KALVIO IGNOTO TEISYBĖ. Parašė A. Gudaitis-Guzevičius. Apysaka. Pirmoji knyga keturiose dalyse, 452 puslapių. Knygyne Nr. 67 ir 68.

KALVIO IGNOTO TEISYBĖ. Parašė A. Gudaitis-Guzevičius. Apysaka. Antroji knyga, penkiose dalyse, 574 puslapių. Knygyne Nr. 69 ir 70.

BROLIAI. Parašė A. Gudaitis-Guzevičius. Apysaka. Pirmoji knyga 328 puslapių. Knygyne Nr. 71.

BROLIAI. Parašė A. Gudaitis-Guzevičius. Apysaka. Antroji knyga, 248 puslapių. Knygyne Nr. 72.

PO AUDROS. Parašė Dovydaitis. Romanas. Knyga 312 puslapių. Knygyne Nr. 73 ir 74.

APSAKYMAI. Parašė J. Dovydaitis. Joje telpa 12 apsakymų. Knyga 160 puslapių. Knygyne Nr. 75 ir 76.

DRAUGAI IKI MIRTIES. Parašė J. Dovydaitis. Knygėlė 100 puslapių. Joje telpa penki apsakymai. Knygyne Nr. 77 ir 78.

MIRGORODAS. Parašė N. Gogolis. Knygoje 340 puslapių. Telpa N. Vodovozovo parašyta N. Gogolio biografija ir N. Gogolio 2-ųjų dalių apysaka. Knygyne Nr. 79.

MIRUSIOS SIELOS. N. Gogolis. Knygoje telpa dviejų tomų apysaka. Knyga 372 puslapių. Knygyne Nr. 80.

DUONA. A. Tolstojus. Apysaka. Knyga 316 puslapių. Knygyne Nr. 81.

TARYBŲ LIETUVOJ

Žemdirbio Talentas

Kai sėdau prie šio rašinio, man prisiminė vienas, mano manymu, būdingas palyginimas...

Anksčiau, būdavo, buožės apie tokius pačius kaip jie turčius sakydavo: "O, tai ūkininkai iš prigimties..." Atseit, jūs, bežemiai, ir gimėt bežemiais, ir gerais ūkininkais jums nebūti. Tikrovė pasijuokė iš tokios buožių "filosofijos". Žmogus, apie kurį aš jums noriu pasakoti, ir gimė bežemiu, ir augo bežemiu. Vincas gerai atsimena ir piemens, ir pusbernio, ir berno duonos skoni. Neteko jam laimės ir peržengti mokyklos slenkstį.

Prasmingiausia ir gražiausia jo biografijos dalis — kolūkis. Prieš dvylika metų, palikęs atsakingą darbą mieste, V. Adomavičius atėjo į kaimą kurti čia socialistinį ūkį.

Už srauniosios šešupės toli nusidriekia Černiachovskio vardo kolūkio laukai. Jeigu aplankysi šias vietas vasarą, tave sužavės bekrasčiai javų, kukurūzų, cukrinių runkelių plotai. Aukštų derlių meistrų vardą ne veltui nešioja šios žemės ūkio arteles nariai — kasmet jie subrandina po 20-22 cent grūdų, 700-800 cent kukurūzų žalios masės iš kiekvieno hektaro.

Užlipi ant kalnelio, ir patenkis į kolūkinį miestelį. Taip, gyvenvietės pavadinimas jam jau netinka. Lygios eilės plačialangių mūrinių

Julija Baranauskienė — viena iš daugelio Dzūkijos liaudies mėninkų. Ji daug dirba autobiografiniais motyvais. Sunki piemenės ir samūnės dalia buržuazijos viešpatavimo metais paliko gilų pėdsaką J. Baranauskienės atmintyje. Paprastam darbo žmogui ji paskyrė savo geriausius kūrinius.

Nuotraukoj: J. Baranauskienė savo dirbtuvėje.

namų su radijo ir televizijos antenomis. Dviaukštis mūras — kultūros namai su 360 vietų sale. Šiemet kolūkj papuoš puiki aštuonmetė mokykla.

Puskilometriu toliau — kitas, gyvulių auginimo miestelis. Pieno ir mėsos fabriku vadina jį kolūkiečiai. Fermose dabar daugiau kaip 400 karvių, apie tūkstantį kiaulių. 100 ha naudmenų tenka net po 22 karves, o pieno tam pačiam plotui gaminama kasmet po 500-600 cent, mėsos — po 120 cent. Už visas tas gerybes į kolūkio kasą įplaukia daugiau kaip 400.000 rublių pajamų.

Diena per trumpa, kad viską apžiūrėtum, pamatytum. Kolūkyje, kovojančiame už teisę vadintis komunistiniu, nuolat gimsta kas nors naujo, įdomaus, kitur nematyto. Dar tik neseniai gausus kolūkio saviveiklininkų būrys gavo puikią dovaną — kultūros namus, kurių jiems ir miesto jaunimas pavydi. O prieš kelias dienas aš vėl buvau kito, puikaus įvykio liudininku... Kolūkio centre atidaryta naujai rekonstruota valgykla. Pietūs iš jos keliauja į laukininkystės brigadas, medžio apdirbimo kombinatą, mechanines dirbtuves. Kasdien aštuoniose kolūkio valgyklose pietauja apie 150 kolūkiečių. Pietūs visiskai nemokami.

Veltui ne tik pietūs. Kolūkiečiai nemoka už kiną, kas kasdien laiškininkas atneša į kiekvieną trobą po du laikraščius, kuriuos kolūkiečiams užprenumeruoja kolūkis. Elektra, pirtis, kolūkiniai butai — irgi nemokami. Kas nelaiko karvių — veltui gauna iš fermos pieną. Seneliams ir invalidams mokamos pensijos, su kolūkio kelialapiais kolūkiečiai išsisi kurortuose.

Visas šias išlaidas kolūkis ima ant savo pečių. Kolūkiečių darbo užmokestis lieka tas pats — garantuotas, pastovus.

— Kolūkiečiai sukuria visas gerybes, jų gerove ir reiklia labiausiai rūpintis, — sako V. Adomavičius. Ir pasakoja apie naujus planus žmonių buičiai gerinti. Šiemet gyvenvietėje bus įvestas vandentiekis. Po metų-kitų būtinai kur nors pajūryje bus pastatyti kolūkiniai poilsio namai...

Aš baigiu pasakojimą apie Socialistinio Darbo Didvyrį, pagarsėjusį kolūkio pirminką V. Adomavičių. Daug nepapasakojau. Ypatin-gai apie įveiktus sunkumus.

Telšių rajone į kiekvieną kolūkj, tarybinį ūkj kas savaitę pagal maršrutą atvažiuoja automašina su užrašu "Buitinis aptarnavimas". Rajono pramonės kombinato priėmėjas - konfektionierius Albinas Ramša priima iš kaimo gyventojų avalynę, laikrodžius, radijo aparatus,

Mokslininkų Darbai

VILNIUS. — 66 stambius mokslinius darbus, apimančius beveik 1,300 spaudos lankų, išleis šiemet Lietuvos TSR Mokslų akademija. Tai daugiau, negu buvo išleista per penkmetį 1951-55 metais. Darbai skirti aktualioms fizikos ir matematikos, technikos, gamtos bei visuomeninių mokslų problemoms.

Platiems fizikų sluoksniams, nagrinėjantiems atominę spektrų teoriją ir gretutines šiuolaikinės fizikos sritis, skirta Fizikos ir matematikos instituto direktoriaus akademiko A. Jucio monografija. Pirmoji šio dviejų tomų leidinio dalis "Judėjimo kiekio momento teorija" išeis antrame pusmetyje. Šiame darbe apibendrinami atomo apvalkalė teoriniai tyrimai. Šioje srityje mūsų respublikos mokslininkai pirmąją Tarybų Sąjungoje. Akademikui A. Juciui vadovaujant, čia susikūrė teorinės spektroskopijos mokykla. Vilnius tapo šių mokslinių tyrimų mūsų šalyje koordinuojančiu centru.

Lietuvos botanikai ir zoologai išleis 11 kapitalinių darbų. Atiduota spaudai antroji daugiatomio leidinio "Lietuvos TSR augmenija"

vertėtų pakalbėti. Galima dar daug parašyti apie jį, kolūkj, kurio žmonės man visada atmintyje iškyla tokie, kaip ir jų nepailestamas vadovas: platus jų mostas, skardus balsas, tvirtas žingsnis. Bendras darbas, tie patys rūpesčiai riša pirmininką su žmonėmis.

A. Marcinkevičius

rūbų lygintuvus ir kitus buitinius reikmenis remontuoti, o po savaitės juos jau gražina sutvarkytus.

Nuotraukoje: priėmėjas-konfektionierius A. Ramša gražina atremontuotą radijo imtuvą Biržuvėnų apylinkės gyventojai J. Vaigauskienei.

kyba, pradedamas leisti stambus darbas apie respublikos gyvenimą.

Ypač plečia savo leidybinę veiklą Akademijos visuomeninių mokslų skyrius. Istorikai, kalbotyrininkai ir ekonomistai išleis apie 400 spaudos lankų mokslinių darbų. Išleis iš spaudos "Lietuvių kalbos žodyno" šeštasis tomas. Šis žodynas sukėlė didelį viso pasaulio lyginamosios kalbotyros specialistų susidomėjimą. Numatoma taip pat išleisti pirmąją penkių tomų rinkinio "Lietuvių tautosaka" knygą.

Vystoma Saviveikla

KUPIŠKIS. — Miesto darbininkų jaunimo vidurinėje mokykloje kelinti metai vystoma meno saviveikla. Šiame darbe mokiniams padeda mokytojai F. Jakutytė, A. Petronienė, V. Zinkevičius. Ypač mokinių yra mėgstamas dramos būrelis. Per kelintą metų jis pastatė I. Kirovo "Pamoka duktėrimis", B. Dauguviečio "Sūgalių šeima", K. Sajos "Septynios ožkenas".

Mokiniai rengia ir koncertus. Koncertinė mokinių veikla ypač buvo suaktyvėjusi ruošiantis rinkimams į TSRS Aukščiausiąją Tarybą. Rinkiminiu laikotarpiu Kupiškio darbininkų jaunimo vidurinės mokyklos saviveiklininkai koncertavo Marytės Melnikaitės vardo, "Mūsų rytojaus", "Sakalo" ir kituose kolūkiuose.

Mikrorajonas Ukmergėje

UKMERGĖ. — Pastaraisiais metais, pradėjus statyti "Vienybės" šaldymo įrengimų gamyklą, rajono centro ribos smarkiai pasistūmėjo dešiniuoju šventosios upės krantu vakarų link. Šiemet miestas pradeda plėstis į rytus. Čia išaugs pirmas gyvenamasis mikrorajonas. Statoma nauja ligoninė, gyvenamasis namas.

Sekanciais metais statyba mikrorajone smarkiai išsiplės. Pagal projektą jame gyvens apie 5,000 darbo žmonių. Iškilis du vaikų lopšeliai-darželiai, veiks medicinos punktas, biblioteka, kultūros namai, kinoteatras, sporto aikštelės. Mikrorajoną sups žalieji želdiniai.

DIRBA IR MOKOSI

VARNIAI. — Rajono "Virvytės" kolūkio jaunimas ne tik gerai dirba kolūkinėje gamyboje, bet ir stropiai mokosi. Jaunieji kolūkiečiai Adolfas Gustys, Jonas Korsakas, Kazys Lukauskas, Danielius Kumža, Jouzas Makarys ir daugelis kitų lanko Janapolės darbo jaunimo aštuonmetę mokyklą. Šioje mokykloje mokosi daugiau kaip 30 kolūkiečių.

Neseniai į respublikos įmonių gretas įsijungė dar viena — Kapsuko maisto pramonės automatų gamykla. Ji jau pagamino pirmuosius 11 lydytų sūrelių fasavimo - įpakavimo automatų. Vienas automatas pakeis 80 žmonių rankų darbą.

Kitais metais įmonė gamins varškės, 100 gramų sūrelių, mėsos fasavimo automatų, o septynmečio pabaigoje bus išleidiama apie 60 pavadinimų įrengimų.

Nuotraukoje: reguliuotojai G. Petrauskas ir J. Laurinavičius tikrina sūrelių fasavimo - įpakavimo automata.

Liaudies Balsas

SAVAITINIS KANADOS LIETUVIŲ LAIKRASTIS
LEIDZIAMAS SPAUDOS DRAUGJOS

Prenumeratos Kaina:

Kanadoj ir Didžiojoje Britanijoje metams \$4.00; pusei metų \$2.00
Visur kitur metams \$4.50; pusei metų \$2.25

LIAUDIES BALSAS

160 Claremont St., Toronto 3, Ont., Canada

Telefonas: EMpire 6-4358

DAUGIAU KALĖJIMŲ JAUNIEMS

Teisingumo ministras E. Davie Fulton paskeibė, kad federalė vyriausybė statys keturius kalėjimus dėl jaunų nusikaltėlių ir vieną narkotikų centrą. Vienas kalėjimas bus dėl vakarinių provincijų, vienas Ontarij, vienas Kvebeko provincijoje ir vienas dėl rytinių provincijų. Narkotikų centras bus Britų Kolumbijoj. Jame tilps 400 vyrų ir 150 moterų.

1961 metais buvo pasiūsta 1 baumės kalėjimus 800 jaunuolių iki 21 metų amžiaus. 1961 metais buvo patekę į teismą 16,000 jaunų nusikaltėlių. Viename mieste nusikaltimai padidėję 27 procentais.

Nekaip atsiliepė apie jaunimą ir Toronto universiteto profesorius Marcus Long. Jis sakė, kad pusė studentų universitete susirūpinę tikrai gauti diplomą ar susirasti vyrą. Iš kitos pusės, pusė jaunimo, kuris turėtų būti universitetuose, randasi už universiteto sienų.

Taip tai atrodo jaunimo padėtis. Vargiai galima sakyti, kad ji yra normali. Ir tas rodo, kad ši santvarka serga. Ji nepajėgia sutvarkyti reikalų kaip reikiant. Daug jaunimo eina niekais. Tuo tarpu žili seneliai turi grumtis, kol sulauks mizernos pensijos.

DAR DU PERVERSMAI

Argentinos militaristai susidorojo ir su prezidentu Frondiziu. Iš vienos pusės, Frondizi jiems nepatiko, kad jis nenoriai šoko pagal amerikonišką muziką Kubos klausimu, o iš kitos — kam jis leido kandidatuoti peronistams.

Lotynų Amerikoje militaristai yra stambūs dvarininkai, tad lengva suprasti, kodėl jie tokį didelį vaidmenį vaidina tose šalyse. Jie stovi sargyboje savo plantacijų.

Ivyko perversmas ir Sirijoje. Militaristai nuvertė parlamentarinę dešiniųjų valdžią. Jie apkaltino ją naikinime socialinių reformų, kurios buvo įvestos tuo metu, kai Sirija buvo susidėjusi su Egiptu. Militaristai sako, kad jie stengsis pasukti šalį atgal į reformų kelią, draugiškesnius santykius su Egiptu ir Iraku.

Matyti, kad dabar tokia gadynė. Kapitalistiniame pasaulyje militariniai perversmai pasidarė kasdieniniu dalyku. Klausimas dabar stovi, kurie iš jų pasuka padėties geresnėn pusėn, o kurie blogesnėn. Argentinoje, be abejonės, perversmas nukreiptas prieš demokratiją, prieš liaudį. Sirijoje perversmas gali būti nukreiptas prieš dešiniuosius. Perversmo lyderiai kalba apie nacionalizaciją pramonės, dalinimą žemių bežemiams.

SUDEGINS VISKĄ

Nežiūrint to, kad Pietiniame Vietname randasi tūkstančiai amerikiečių, kurie padeda dešiniams orlaiviais, helikopteriais ir visokiais kitais būdais, tik trijose provincijose iš 35 nacionalistai yra pilni viešpačiai. Partizanai kontroliuoja beveik visą šalį.

Bet kapitalistai sugalvoja naują būdą. Jie išdegins krūmus ir miškus, kurie dengia partizanus. Jie tai padarys ne tik ugnimi, bet ir chemikalais. Apipurškus krūmus ir miškus chemikalais, lapai nubyrės ir bus sunku partizanams slėptis nuo amerikiečių vairuojamuose helikopteruose lakstančių nacionalistų kareivių.

Miškų ir krūmų išnaikinimas neįtikins žmonių, kad jie turi būti paklusnūs supuvusiai valdžiai, bet kraštui tuomi bus padaryta labai daug žalos. Vargingi žmonės turės pakelti dar didesnius ekonominius sunkumus.

Pietinį Vietnamą diktatoriškai valdo Diemo šeima su giminėmis. Ji atmata tų pačių amerikiečių sugestijas praveisti reformas, kurių taip reikia tenai. Nežiūrint to, amerikiečiai pasiruošę žūt būt išlaikyti tą šeimyninę diktatūrą.

Aukštos Gaidos

AH. Maldonis

Tie keliai — lyg senos poemos,
Ir tie vingiai — lyg senos klaidos.
Bet širdy, jei jau taip paėmus,
Teišlieka vien aukštos gaidos.

Lieka tos, be kurių nebūtų
žemėj šitaip tyku ir žalia,
Lieka tos, kur dainuodami jutom,
Kaip ant pirštų galų jos kelia.

Lieka tos, į kurias žemo tono
žemos širdys nebeįliejo.
Lieka tos, kur ne apie duoną —
Apie laisvę pirmiausia kalbėjo.

Lieka tos, kurios visą laiką
į žygius tave kantriai ruošė,
Nes žmogaus atmintis išlaiko
Vien didybę ir tikrą grožį,

Nes gyvenimas šuoliais bėga,
Nes po mūsų vėl seka mūsų,
Nes ir šilui išaugus palieka
Vien tiktai ištekinės pušys.

Kaip Laužomos Žmonių Demokratinės Teisės

(Tūkstančiai ateivių negalėjo gauti pilietybės. Štai vieno tokio ateivio po antrojo pasaulinio karo istorija. — Red.)

"Reikalavo Būti Šnipu"

Pirmu kartu dėl pilietybės kreipiausi lapkričio 25 dieną, 1955 metais. Kuomet aš pasirodžiau prieš teisėją, kuris klausinėjo mane apie Kanadą, jis buvo patenkintas mano atsakymais. Naturalu, kai aš sužinojau (spalio 10 dieną, 1956 metais), kad mano aplikacija atmesta, pasipiktinau ir negalėjau suprasti. Ir ką aš padariau, kad užsitarnavus tą? Aš nebuvau kriminalistas.

Mano kaltė buvo ta, kad kuomet aš buvau Kanados Jugoslavų Federacijos nariu ir mane prašė RCMP būti informieriu dėl jų toje organizacijoje, aš atsisakiau teisingai, kad organizacija yra legali ir jokios paslaptys nediskusuojamos, ir kad aš negalėčiau suteikti jiems bent kokios svarbos informacijų. Man pasakė tuomet, kad jeigu aš noriu gauti pilietybę, tai jie duotų man instrukcijas, ką daryti. Jeigu aš dirbsiu patenkinančiai jiems per metų laiką, tai aš gausiu pilietybę.

Du RCMP pareigūnai klausė mane, kadangi aš esu serbas, kodėl aš nepriklausau prie Serbų Nacionalės Lygos, kuriai vadovauja Boza Makovic. Aš atsakiau, kad atvykau Kanadon kaip tėvynės neturįs asmuo, iš pabėgėlių kempės, pripažintas Jungtinių Tautų, kaip antikomunistas, bet nenorėjau susidėti su Serbų Nacionalės Lyga, kadangi toji organizacijoje aš mačiau karinį kriminalistą, Radaną Grujicich. Aš norėjau papasakoti jiems

daugiau apie save, bet buvau pertrauktas sekančiu trumpu pareiškimu: "Jūs atvykot kaip antikomunistas ir todėl jūs turite dirbti su mumis. Jūsų organizacija ne komunistinė, bet joje yra keletas ir mes norime informacijų apie juos".

Aš aiškiai atsisakiau priimti jų pasiūlymą pinigų ir gero darbo, o jie pasakė man, kad jie darys viską, ką galės, kad aš negaučiau pilietybės.

Aš paklausiau juos, jeigu palikčiau Kanados Jugoslavų Organizaciją, ar tada aš gausiu pilietybę? Atsakymas buvo, kad aš turiu dirbti dėl RCMP dabar, ir kad tikrai tokiu būdu aš galiu gauti pilietybę. "Kodėl?" aš paklausiau. "Jūs buvot nariu organizacijos, kurioje jūs neturėtumėt būti, ir dabar jūs turite dirbti dėl mūsų vienus metus mažiausia, kad atitaisius savo klaidą".

Aš paklausiau, ar Kanados jugoslavų organizacija yra nelegali. "Ne", — atsakė jie, — "bet mes nediskusuosime to. Jeigu jūs dirbsite mums — gausite pilietybę, jei ne — niekad negausite, mes galime garantuoti tą".

Taip pasakoja ukrainiečių angliskame laikraštyje Vladislavas Gacich.

Jis pakartojo apeliaciją 1958 metais. Kadangi jis persikėlė kiton vieton, tai pagalvojo, kad atsakymas paklydo. Jis vėl kreipėsi 1960 metais. Jam atsakė, kad jis gali duoti naują apeliaciją, jeigu jis jaučiasi, kad jis kvalifikuotas gauti pilietybę.

Buvo atmesta ir antroji aplikacija.

Kadangi jam buvo atsakyta pilietybė, tai neduoda jam

Kiek Kanados Priklauso JAV

Daug kas iš kanadiečių klausia, kaip ilgai duosimės amerikiečių ekonominei dominacijai. Štai kokie faktai:

Žurnalas Canadien už ko vo mėnesį sako, kad trečdalis gamybos yra amerikiečių kontrolėj. 1870 metais Jungtinės Valstijos įkėlė koją į Kanadą, o 1900 metais kontroliavo jau 100 įmonių. 1945 metais turėjo jau 1,985 užvedimus savo kontrolėje. Šiandien jau apie 5,000. Dabar jau sunku žinoti, kas Kanados, o kas Jungtinių Valstijų.

Aliejus ir natūralios dujos priklauso amerikiečiams 64 procentais, kasyklos ir smelteriai 56 proc., geležiniai 29 proc., ir t. t.

1945 metais amerikiečių investimentai siekė 4 bilijonus dolerių, o 1958 mttais jau 14 bilijonų.

Kanada įsiskolinusi užsieniui 26 bilijonus dolerių.

Manoma, kad anksčiau ar vėliau, bet Kanada bus priversta imtis kokių nors priemonių, kad pastojus kelią Kanados išpardavimui užsieniams.

Tame žurnale sakoma, kad "jeigu JAV ištrauktų savo kapitalą iš Kanados, tai mes liktume tik skuduruose". Jis siūlo, kad "kanadiečiai pradėtų naudoti savo pinigus". Reiškia, plėstu Kanados ekonomija savo pinigais.

Kada yra didelė turi daug gamtinių turtų. Ko reikia, tai didesnio patriotizmo savo kraštui.

A. X.

Prisijei Vakarų Boiaus Duona

AMSTERDAM. — Biochemikas Aleksej Golub, 35 metų tarybinis mokslininkas, praėjusių metų rudenį atsisakė grįžti atgal į Tarybų Sąjungą, kuomet visi kiti turistai grįžo namo, įskaitant ir jo žmoną. Jis manė, kad Olandijoje jis ras rojų.

Aną dieną ir jis sugrįžo. Prieš išvykdamas pareiškė, kad olandai norėjo išnaudoti jį prieš Tarybų Sąjungą, jo tėvynę. Ne tik visokių informacijų reikalavė, bet ir tokius darbus skyrė, kurie buvo nukreipti prieš jo tėvynę.

Jis įsitikino, kad jo žmona turėjo daugiau proto, kuomet ji atsisakė sekti jo pėdomis praėjusiais metais, nors jai buvo skaudu skirtis nuo savo vyro.

nei leidimo keliauti į kitas šalis.

Taip tai veikia Teisių Biūrus.

Pastabos

Nors Genevoje vykstanti konferencija dėl nusiginklavimo bei nuklinių bandymų sulaukymo dar nei vienu klausimu nesutarė, bet diplomatai teigia, kad ji yra naudinga.

Jie sako, kad lig šiol dalykai nepablogėjo. Na, o jei nepablogėjo, tai yra vilties, kad pagerės.

Mūsų užsienio reikalų ministras, grįžęs iš tos konferencijos, labai rimtai kalbėjo. Jis irgi pareiškė, kad yra galimybių konferencijoje daug ko naudingo atsiekti ir nusiginklavimo reikalų ir kitais taktiniais klausimais.

Tačiau jis labai susirūpinęs ir bijo, kad Jungtinės Valstijos nepradėtų nuklinių bandymų atmosferoje, kaip ketina.

Tada, jis sako, dalykai pakryptų į blogąją pusę.

O būtų gerai, jei mūsų vyriausybė ne tik apgailėstautų, bet bent vieną sykį pareikalautų, kad amerikiečiai susivaldytų.

Kanados Komunistų partija stato vyriausybei reikalavimą, kad ji daugiau maisto gaminių eksportuotų į Kubą, suteikiant jai didesnių kreditų.

Reikalavimas labai pamatuotas. Kanadoje maisto gaminių didelis perteklius. Jis guli sandėliuose.

Kanada, tikrenybėje, galėtų žymiai nupiginti kainą maisto eksportuoti į Kubą, bei į kitas varge esančias šalis, ir dėl to jos ekonomija nenukentėtų.

Kanada, taip padarydama, atliktų gražų humanistinį žygį. Išgytų daugiau draugų. O prie to, padidintų ir galimybę daugiau eksportuoti savo gaminių į tas šalis.

Taip pasielgdama, Kanada susilauktų tik pagarbos ir sau ekonominės naudos.

Zinoma, amerikiečiai reacionieriai rėktų. Bet tegul jie rėkia. Mums, kanadiečiams, nėra ko jų gailėtis.

Pentagonas oficialiai pripažino, kad pernai metais Berlyno krizės metu, dėl rados klaidos buvo duotas amerikiečių bomberiams įsakymas pakilti su nuklinėmis bombomis ir skirsti priešą bombarduoti. Bomberiai jau buvo pakilę ir kelyje link Tarybų Sąjungos, kai paaiškėjo klaida.

Laimė, kad pasisukę juos laiku atsaukti.

Apie šį įvykį buvo praneš-

Wally Koster, dainininkas, lijo profesijų žmogus. Jis bukurs šią vasarą turės savo programą ant radio. Jis yra, kaip tie žmonės sako, daug-

Ką Kiti Rašo

"Proto nykštukai"

David Suskind, diplomatas Harvardo Universitete, kino filmų gamintojas, televizijos programų vedėjas, kuris vienu tarpu turėjo interviu su premjeru Chruščiovu, didelio nusiminęs, kad šaly įsivyravauja "protiniai nykštukai".

Jisai konservatyviam žurnale "Saturday Evening Post" pripažįsta, kad televizijos programos didžiumoje yra blogos, kad kino filmai yra nevien beverčiai, bet dažnai žalingi. Jis primena žymaus rašytojo Ernesto Hemingvejaus (Ernest Hemingway) pasakymą:

"Šis yra netalentingų milienumas. Mus apniko rašytojai nemoką rašyti, aktorai nemoką vaidinti, dainininkai negalį dainuoti — ir visi jie gasidaro milijonus dolerių".

Suskind prie to priduria: ta pernai, kiek vėliau. Bet tada niekas jo nepatvirtino. Buvo vietos abejonėms. Kiti teigė, jog tai tik propaganda.

Bet tai nebuvo tik propaganda. Dabar Pentagono viršininkai patys oficialiai tą patvirtino.

Tikrai baisi padėtis. Dėl pačių amerikiečių klaidos, gali įvykti viską išnaikinantis karas.

Tai dar vienas faktas, kuris rodo, kaip yra reikalingas nusiginklavimas ir taktikos judėjimas, kuris veda prie nusiginklavimo.

Z. Janauskas

"Aš eičiau dar toliau — sakčiau mes gyvename protinių neužaugę milienime. Menkais gabumais žmonės apima veiki visas Amerikos gyvenimo fazes. Daugelis iš didelio godumo pinigų ir galybės padaro milijonus dolerių, bet jie gadina ir savo medijų (menkų patarnavimą) ir gamina daugiopus simptomus mūsų kultūros ir mūsų protavimo gedimo vėjų apimamą visą kūną nuo kojų pirštų iki viršugalvio".

Jis sako, televizijos programos netikė, per daug pikta darysčių. Brutalus spėkos vartojimas išgarbintas, ir t.t. Bet ir to kritikai nevisi geriau elgiasi.

Apie komercinę spaudą Suskind labai prastai kalba.

"Spadoje pirmą lytis ir prievarta kasdien ir daugiau, negu televizijoje. Tai antplūdis gašlumo ir žiaurumo — žmogžudystės, gaujų kautynės, mergvaikių gimimai, perskyros, Mergina Pensylvanijoje už vagystę atsiduria teisme. Apie ją rašoma daugiau, negu apie krizę Kongo".

Jis sako, tik keli laikraščiai visoj šalyj kiek geriau žmones informuoja, didžiuma, bruka visokį jovalą, skleidžia pagiežą prieš sau nepatinkamas idėjas, prieš žmones ir tautas.

Reporteriai neriasi iš kairio pataikaudami redaktoriams ir leidėjams. Negeriau ir redakcijose:

"Redakciniai puslapiai, kurie turėtų vadovauti mūsų

Protavimui yra šiukšlynas asmeninės pagiežos".

Vyriausybė norėtų nedasileisti karo, tai kardais žvaninantys laikraščiai, kaip pakvaišę šaukia, jog TSRS tik jėgą tesupranta.

Kubos reikalų daug primeluta žmonėms, o kai invazija nepavyko, tie melai skaudžiai mušė šiai šaliai.

Kino filmai negali lygintis kitų šalių filmams.

"Menkumas įsivyravo filmuose. Lytis ir jėga svarbiausios Hollywoodo 'meno' ypatybės. Filmuose atspindi 'lytinį badą'".

Prie to galima pridėti: jei pirmiau gražus merginos veidas daug reikė filmams, tai dabar aktorės fotografuojamos šonu ir joms svarbiausia turėti stambias krūtis ir tokias šlaunis.

Muzika filmuose taipgi darkoma atitikti tam pačiam skoniui nekultūringų žmonių, sako Suskind.

Tas pats su politikieriais. Menkų gabumų, bet dideli rėksniai be menkiausio skrupulingumo užima vietas seniau protingų žmonių.

Dėka tokio mokymo spaudoje, per radiją ir televiziją mokyklos ir daug geriau mokindamos negalėtų geriau išmokinti. Jaunimas genda, kriminalystės daugėja.

Susidaro padėtis, kad tariant Shakespearo žodžiais: "Kur pirmiau aras nedrįso nusileisti, dabar krankliai naudojami".

Komercinė spauda kasdien prigrūsta džiaugsmo, Kuboje esą labai blogai, kad Kinijoje žmonės jau sukils prieš liaudies valdžią, kad Tarybų Sąjungoj esanti "agrikultūrinė krizė". Bet jį akylai užsimerkus nuo vis labiau blogėjančios šioje šalyje padėties.

— Vilnis

Ir V. Širvydas jau...

"Keleivio" rašėva pasislėpęs po inicialiais R. M. kelia aliarmą, kad žinomas Amerikos lietuviams atžagareivis V. Širvydas, girdi, jau "vienodai su Maskvos gegutėmis kukuoja". Kodėl? O gi, V. Širvydas nelabai nori tikėti, jog komunistai Lietuvą rusina.

Ar tai ne taip, kaip a la Birch Society ultros kelia aliarmą, kad prez. Kenedžio užsienio politika pataikauja Tarybų Sąjungai?

Veržte veržiasi išvada, kad tas "Keleivio" R. M. ir visa to laikraščio pastogėje ruja, ar tik nebus vieni iš tų, kurie naktimis nemiega, kad Amerikos valdžioje "pilna komunistų".

Jeigu laisvintojų veiksniai teorizuoja, kad dėl Lietuvos "laisvinimo" politikos nesekmių kalti po jų pamatais pasikasę užsiangazavę komunistai, taip P. Grigaitis, kaip

ŠYPSENOS

Bet išrodys

"Aš nerūkau, negeriu svai galų ir nelakstau paskui moteris. Kaip manai, ar aš išgyvensiu 100 metų?" klausia žmogus gydytoją.

"Ne, neišgyvensi, bet išrodys jums lyg būtum pragyvenęs šimtą metų", atsakė gydytojas.

Didelė pagalba

"Jūs važiuote 60 mylių 30 mylių zonoj, pravažiavote tris raudonas šviesas, o dabar jūs važiuote į priešingą pusę", dėstė policininkas sulaikęs automobilistą.

"Nekreipkit į tai atydos", įsikišo žmona. "Jis yra išsigeręs truputį".

Blogi gandai

Visa šeima susirinko į turtingo dėdės laidotuves.

"Liūdnas vaizdas, ar ne" tarė vienas įsimaišęs kaimynas. "Bet visiems teks šėras to".

"Tikėkimės, kad taip bus", atsakė brolienas. "Bet kažkas paleido gaudus, kad jis viską užrašęs labdarybei".

atrodo, bus vienas jų.

Su audiencija pas prezidentą jis tiek privirė košės visam "laisvinimo" reikalui, vargu ar ir profesionalas politinis sabotažininkas tiek daug žalos būtų pridaręs.

Visoje toje "laisvinimo" aferoje tiek daug pasidarė plyšių, kad nebesugalvoja kaip visa tai sulopyti net toks V. Rastenis, J. Prunskis ir kiti.

Tautininkų "Dirva" gvoltu šaukia, kurie griaua "laisvinimo" reikalą jų "tikslai aiškūs. Jie nebe nuo šiandien gerai žinomi iš duotų slaptų Kremliaus nurodymų visiems komunizmo agentams, veikiantiems užsienyje politinių emigrantų tarpe".

Ir blogiausia esą, net toks, "kaip kadaise buvęs Lietuvos kariuomenės vadas gen. S. Raštikis rado esant normalu ir galima viešai pareikšti padėką ir sveikinimus" Salomėjai Narkeliūnaiti "už gražų ir rimtą kelionės aprašymą ir gražias foto nuotraukas".

Baisus dalykas! Girdi, "metas juos nukirsti, kol ne vėlu".

Vadinas, išduoti, skusti, sunaikinti.

— S. J. Jokubka

Veinias pamokslininkas

Jei kas Lietuvoje būtų parašęs knygą, kurioje vienas skyrius nagrinėtų klausimą

(Pabaiga ant 12 pusl.)

Džordanas Brunas

A. Volkovas

(Gegužės mėnesį sukaks 370 metų kaip buvo įkaltintas mokslininkas Džordanas Brunas. Apie jį autorius savo knygoje „Žemė ir Dangus“ duoda vaizdingą aprašymą, kurį čia paduodame LB skaitytojams. — Red.)

—o—

Sunku buvo seniau pakliūti iš Italijos į Šveicariją: tas dvi kaimynines šalis skiria aukšti Alpių kalnai. Kalnų perėjimas buvo praminti siauri, pavojingi takai.

Turtuoliai jodavo per kalnus mulais, o juos lydėdavo prityrę vedliai iš vietinių gyventojų. Varguomenė eidavo pėsčiomis; kartais ji išklydavo iš kelio ir sušaldavo sniege arba žūdavo prarajose. Ypač dažnai taip atsitikdavo per baisias žiemos pūgas.

Stengdamiesi lengviau kovoti su gamta ir gintis nuo plėšikų, kurių anais laikais ant kelių būdavo gausu, keičiautai susirinkdavo į didelius būrius, iš pėsčiųjų ir raitųjų sudarydavo ištisas vilks tines.

1576 metų žiemą prie vienos tokių vilkstinių, kuri vyko į Šveicariją, prisidėjo jaunas italas vienuolis drabužiais.

Viesbučiuose jis šalindavosi draugų, sėdėdamas tamsoje kėdėje ir nesileisdamas į bendrus pokalbius; į klausimus, kur keliauja, atsakinėjo trumpai ir neaiškiai, o kalbėdamas veidą dangstė vienuoliško drabužio gobtuvu.

Ir kelyje jaunasis vienuolis kiūtino vienišas. Buvo matyti, kad jis vengia policininkų ir vienuolių.

Smalsuoliai iki pat kelionės galo neįspėjo to nekaltaus italo paslapties. Bet tu netrukus sužinosi, kas jis toks.

Jaunasis vienuolis buvo Džordanas Brunas. Jis bėgo iš gimtosios Italijos, nes jam grėsė žiauri bausmė už „laisvamanybę“. O laisvamanybė reiškė tai, kad jis apie daugelį dalykų drįso manyti ne taip, kaip liepė „šventoji“ bažnyčia.

Džordanas Brunas gimė 1548 metais Italijos mieste Noloje. Jis anksti liko našlaitis ir buvo auklėjamas vienuolyne. Tu jau žinai, kad seniau tas, kuris norėjo mokytis, privalėjo kreiptis į kunigus ir vienuolius. Bet toks mokslas turėjo bažnytinį pobūdį, ir netgi skaityti buvo mokoma ne iš abėcėlių, o iš bažnytinių knygų.

Katalikų vienuoliai buvo susiskirstę į daugybę bendruomenių, arba, kaip jos bu-

vo vadinamos, ordinų. Visų galingiausias ir turtingiausias ordinas buvo dominikonų. Jis įnirtingai persekiojo visus, kas abejojo religinėmis „tiesomis“. Pats pavadinimas „dominikonai“ lotyniškai reiškia „dievo šunys“. Ir jie iš tikrųjų kaip šunys draskė dievo ir religijos priešus. Brunas mokėsi pas dominikonus. Už gilius žinias ir protą jis buvo priimtas į ordiną ir vėliau išventintas į kunigus.

Bet jau iš jaunų dienų Džordanas susimąstydavo dėl bažnyčios mokslo, ir daug kas tame moksle jam atrodė neteisinga ir absurdiška.

Jaunasis Brunas matė, kad vienuoliai ir kunigai už vis labiausiai pasaulyje mėgsta valdyti žmones ir auksą, kad jie laiko liaudį tamsoje, kankina ir žudo žmones už vieną laisvą žodį.

Į Džordano sielą įsismelkė pirmosios, iš pradžių baikiškos abejonės.

Vieną kartą nuošalioje vienuolyno bibliotekos lentynoje Brunas atsitiktinai surado apdulkėjusią knygą, pėlių apgraužtais odiniais apdarais. Jaunasis dvasininkas atskleidė ją, perskaitė lotynišką pavadinimą: „Mikalojaus Koperniko iš Torunės apie dangaus kūnų sukimąsi“.

Neaiškūs gandai apie žymų Koperniko kūrinių jau buvo Bruną pasiekę. Tai štai ji, toji vertinga knyga! Džordanas sužinos apie Koperniko mokslą iš paties autoriaus, o ne iš pilnų pagiežos, tiesą iškraipiančių vienuolių lūpų.

Džordanas skaitė knygą slapta, tuščios bibliotekos tyloje arba užsirakinęs savo celėje, ir jis buvo sukrėstas naujosios sistemos aiškumo ir paprastumo. Neištvėręs jis papasakojo apie savo žavesį vienam vienuoliui. „Dievobaimingasis“ skundikas tuoj pat pranešė apie drąsias Bruno kalbas dominikonų ordino vyresnybei.

Jaunajam vienuoliui grėsė žiauri bausmė. Ir tada jis pabėgo iš gimtosios šalies, atsisakęs dvasininko titulo. Vienuolio drabužius jis pasi-liko tik dėl to, kad jie buvo geriausia apsauga šalyje, kur gyveno dešimtys tūkstančių vienuolių ir kur vienuoliai buvo gerbiami ir kėlė baimę.

Pabėgta laimingai. Džordanas Brunas atsiveikino su tėvyne ilgam laikui. Jis visą savo gyvenimą pašventė Koperniko pažiūrų skleidimui. Bet Brunas nekartojo

jų kaip baukštus, uolus mokinius, — jis plėtė Koperniko mokslą ir sprendė apie Visatą teisingiau, nei pats Kopernikas.

Džordanas Brunas sakė, kad ne tik Žemė, bet ir Saulė sukasi aplink savo ašį. Ir tai pasitvirtino, praslinkus daugeliui dešimtmečių po jo mirties.

Brunas mokė, kad aplink mūsų Saulę skrieja daug planetų ir kad gali būti atrastos naujos, dar žmonėms nežinomos. Tikrai, pirmoji iš tokių planetų, Uranas, buvo atrasta beveik dviem šimtmečiams praslinkus po Bruno mirties, o vėliau buvo atrastas Neptunas, Plutonas ir daug šimtų mažų planetų — asteroidų. Taip išsipildė genialaus italo numatymai.

Kopernikas mažą dėmesio skyrė tolimosioms žvaigždėms. Brunas tvirtino, jog kiekviena žvaigždė yra tokia pat milžiniška saulė, kaip ir mūsų, ir kad aplink kiekvieną žvaigždę sukasi planetos, tik jų nematome: jos per daug toli nuo mūsų. Ir kiekviena žvaigždė su savo planetomis yra pasaulis, panašus į mūsų Saulės pasaulį. Tokių pasaulių erdvėje yra begalinė daugybė.

Džordanas Brunas tvirtino, kad visi pasauliai Visatoje turi savo pradžią ir savo pabaigą ir kad jie nuolat kinta. Tai buvo nepaprastai drąsi mintis: juk krikščionių religija mokė, kad pasaulis nesikeičia, kad jis amžinai gyvuoja toks, kokį jį sutvėrė dievas.

Brunas buvo nuostabus proto žmogus: jis tik savo protu suvokė tai, ką vėlesnieji astronomai atrado, naudodamiesi žiūronais ir teleskopais. Mums dabar net sunku įsivaizduoti, kokį didelį perversmą padarė Brunas astronomijoje. Jis tartum iš kalėjimo išvedė nuteistąjį, ir tas pamatė ne aukštas ir tamsias kameros sienas, o neapripiamą stebuklingą pasaulį.

Trūputį vėliau gyvenęs astronomas Kepleris prisipažino, kad jis „skaitydamas įžymiojo italo kūrinius, jausdavo, kaip ima svaigti galva, ir jį apimdavo slapta baimė, pagalvojus, kad jis, gal būt, klaidžioja erdvėje, kur nėra nei centro, nei pradžios, nei pabaigos...“

Bažnyčia pradėjo laikyti Džordoną Bruną savo pikčiausiu priešu. Bruno mokslas, kad gyvenamąjį pasaulį yra daug, kad Visata begalinė, verdėm griovė vaikiškas pasakas apie pasaulio sutvėrimą ir Kristaus atėjimą žemėn, kuriomis pagrįsta krikščionių religija. Kaltinimuose, kuriuos bažnytininkai iškėlė Džordanui Brunui, buvo net šimtas trisdešimt punktų.

Bažnyčios „tėvai“ apskel-

bė didįjį mokslininką šventvagiū, stengėsi, kad pasaulinė valdžia draustų jam gyventi toje ar kitoje šalyje. Bet juo daugiau klajojo Brunas, juo plačiau skleidė pasaulyje savo drąsų mokslą.

Išvytas iš tėvynės, Brunas be paliovos ilgėjosi savo saulėtiosios Italijos. Tuo ir pasinaudojo mokslininko priešai, norėdami jį pražudyti.

Kilmingas jaunas italas Džovani Močenigas apsimetė, kad jį labai domina gausūs Bruno kūriniai, atspausdinti įvairiuose Europos miestuose. Jis parašė Brunui, kad nori tapti jo mokiniumi ir kad dosniai atlygins jam už vargą.

Tremtiniui buvo pavojinga grįžti į tėvynę, bet Močenigas klasingai užtikrino Brunui, kad sugebės apginti savo mokytoją nuo priešų. Brunas patikėjo, juo labiau, kad jis buvo pavargęs, beklajodamas po svečias šalis.

Didysis mokslininkas nežinojo, jog niekšišką planą apgauti ir atvilioti jį į Italiją sudarė „švenčiausioji“ inkvizicija. Taip Ispanijoje ir Italijoje buvo vadinamas baisusis teismas, kuris persekiojo už nusikaltimus prieš religiją. Per „švenčiausiosios“ inkvizicijos gyvavimo laiką inkvizitoriai, tai yra teisėjai, sunaikino daug šimtų tūkstančių nekaltų aukų. Tokia auka buvo ir Bruno.

Džordanas Brunas atvyko į Venecijos miestą Italijoje ir pradėjo dirbti su Močenigu. Močenigas pareikalavo iš mokslininko duoti žodį, kad jis, sugalvojęs išvažiuoti, būtinai su juo atsiveiks. Tai buvo gudrus sumanymas: Močenigas būkštavo, jog Brunas sužinos apie „švenčiausiosios“ inkvizicijos kėslus ir slapta dings, kaip jau buvo padaręs jaunystėje. Na, o jei astronomas ateis atsiveikinti, tai jį bus galima sulaikyti.

Po kelių mėnesių Močenigas pareiškė, kad Brunas jį blogai moko ir nenori atsiskleisti jam visų savo slap- tų žinių.

Atsakydamas jį tai, Brunas susiruošė išvažiuoti iš Venecijos, ir Močenigas įskundė jį „švenčiausiajai“ inkvizicijai. Įžymusis mokslininkas 1592 m. gegužės 23 dieną buvo uždarytas į kalėjimą. Kalėjime jis praleido aštuonis kančių pilnus metus.

Brunas sėdėjo kameroje su švininiu stogu. Vasarą po tokiu stogu nepakenčiamai karšta ir tvanku, o žiemą — drėgna ir šalta. Kalinio gyvenimo tokioje kameroje slinko kaip baisi kankynė — tai buvo lėta mirtis.

Kodėl budeliai laikė Džordaną Bruną kalėjime aštuonerius metus? Jie vėlėsi ori-versiųjų astronomą išsižadėti savo mokslo. Tai jiems būtų buvusi didelė pergalė. Įžy-

mųjį mokslininką žinojo ir gerbė visa Europa, ir jeigu Brunas būtų pareiškęs, kad jis klydo ir kad bažnyčia teisi, tai daugelis žmonių vėl būtų patikėję absurdiškais bažnyčios pliauškalais apie pasaulio sąrangą.

Bet Džordanas Brunas buvo tvirtas ir drąsus žmogus. Bažnytininkai jo negalėjo palaužti nei grasinimais, nei kankinimais: jis atkakliai įrodinėjo esąs teisus.

Tada budeliai nuteisė jį mirti. Išgirdęs teismo nuosprendį, Džordanas Brunas ramiai pasakė inkvizitoriams:

— Savo nuosprendį „gallestingoji dievo“ vardu jūs skelbiate su didesne baimė, negu aš jį išklausau.

Inkvizicija turėjo paprotį skelbti veidmainiškus nuosprendžius tokiais žodžiais: „šventoji bažnyčia prašo nubauti kaltininką be kraujo praliejimo“. O iš tikrųjų tai reiškė bausmę — sudeginti gyvą!

Mirties bausmė Džordanui Brunui buvo įvykdyta Romoje 1600 m. vasario 17 d.

Pasmerktajam į bausmės vykdymo vietą inkvizitoriai vedė ypač iškilmingai. Prieš jį nešė raudoną kaip kraują vėliavą. Skambėjo visų bažnyčių varpai. Šimtai dvasininkų, apsitaisę bažnytiniais drabužiais, giedojo laidotuvių giesmes. Pasmerk-tasis ėjo apvilktas geltonu apdaru, ant kurio juodais dažais buvo nupiešti biau-rūs velniai. Ant Bruno galvos stypsojo uždėta aukšta smaila kepurė, o ant jos nupieštas liepsnose besiraitęs žmogus. Ant mokslininko rankų ir kojų žvangėjo sunkios geležinės grandinės.

Budeliai sužalojo mokslininkui liežuvį: jie bijojo, kad bebaimis Brunas paskutinį kartą tars žmonėms tiesos žodį.

Už pasmerktojo ėjo vyskupai ir kunigai, valdininkai ir kilmingieji — visi puošniais drabužiais.

Šimtai tūkstančių romiečių susirinko aikštėje, kur turėjo būti vykdoma mirties bausmė, ir tose gatvėse, kuriomis traukė iškilminga eiseną. Godžiai reginių miniai visa tai atrodė kaip linksma šventė, ir tik nedaugelį sukrėtė bausis susidorojimas su drąsiu mokslininku.

Prieš mirtį Džordanui Brunui dar kartą buvo pasiūlyta išsižadėti savo mokslo ir už tai pažadėta jo pasigailėti. Didysis astronomas su panieka atsisakė ir tvirtai užlipo ant laužo. Brunas nė neaiktelėjo, kai jį apėmė liepsna.

Mokslininkas buvo sudegintas, bet kunigams ir vienuoliams nepavyko sustabdyti besivytančio mokslo.

Į vieno žuvusio kovotojo

Socializmas ir Demokratija

Cheddi Jagan
Britų Guianos Premjeras

(Tąsa)

Mes galime skirtis nuo jūsų kaip mes organizuojame savo ekonominį gyvenimą. Jūs turite kaip dominuojančią privatinio užsiėmimo filosofiją, bet neužmirškime, kad jūsų vystymasis vyko kitokioje istorinėje epochoje, kuomet sąlygos — ekonominės ir technologinės — buvo netokios, kokios dabar yra. Tačiau dabar yra pripažįstama, kad norint vystyti šalių pagal žmonių pageidavimus, valstybė privalo lošti platesnę rolę. Bet mes tikrai nesiskiriame nuo jūsų mūsų politiniais siekais, kuriais yra — įsteigimas ir išlaikymas demokratinio gyvenimo būdo.

Aš laimėjau savo vietą politiniame gyvenime savo šalyje per tris visuotinus rinkimus. Aš neatėjau į galią per revoliuciją ar pučą. Aš tikiu į parlamentines partijas, žodžio laisvę, religijos laisvę, reguliarius ir teisingus rinkimus, bešališką teisdarystę ir nepriklusmingą civilinę tarnybą. Mane kaltina suokalbyje sunaikinti mano šalies laisvę. Teisybė yra ta, kad tie, kurie kaltina mane, patys buvo atsakingi, kad plačios masės mūsų žmonių neturėjo tų laisvių. Aš kovojau už tas laisves ir aš, o ne kas kitas, pasiūliau pirmas, kad Teisių Bilius, garantuojąs kiekvienam piliečiui jo pamatinę teisę, įskaitant teisę turėti nuosavybę, sutvirtintą teisę apeliuoti į teisimą, būtų įterpta į Britų Guianos konstituciją. Tai aš žiūrėjau, kad šios garantijos, kurių niekur kitur šioje srityje nėra, ir kurios neįeina į britų parlamentarines tradicijas, bet kurios remiasi mūsų pačių konstitucija, būtų įterptos į mūsų Britų Guianos konstituciją. Aš ketinu darbuotis, kad tokios pat teisės panašiai būtų įtvirtintos į nepriklausimos Guianos konstituciją.

Reikalinga prekyba ir parama

Norint prarasti socialinių ir ekonominių reformų programą, kurią aš turiu galvoje dėl savo šalies, man reikia prekybos ir pagalbos. Aš jau nurodžiau į reikalą plačios industrializacijos, norint pagerinti Guianos žmonių gyvenimo standartą. Ka-

vieta stodavo dešimtys ir šimtai kitų.

1889 metais Romoje, toje pačioje aikštėje, kur buvo didysis mokslininkas, jam buvo pastatytas paminklas.

dangi žmonių nedaug ir naminė rinka maža, programa dėl industrializacijos turi būti surišta su eksporto rinkomis, anksčiau surastomis ir užtikrintomis. Todėl mums privalo sudaryti prekybines sutartis su vyriausybėmis ar privatiškoms agentūromis, kur tik mes galime rasti rinkų.

Ant galo, lai būna leista trumpai paliesti vietą, kurią mes tikimės užimti pasaulyje, kuomet tapsime esaugulmingi trumpoj ateityje. Aš noriu vesti aktyvaus neutralumo politiką. Kadangi mūsų problemos labai didės, aš esu priverstas, kaip ir Indija ir nekurios kitos neišsivysčiusios šalys, ieškoti pagalbos visur, kur tik galima gauti. Aš nepriimsiu jokių sąlygų, kurios rubežiuotų žmonių suverenumą. Mes neketiname būti prietilčiu ar baze kam nors kitam. Aš esu susirūpinęs tikiai tuojautinėmis mano šalies socialio ir ekonomio vystymosi problemomis. Aš nesinteresuoju šaltuoju karu, kuriame vistiek mano maža šalis negali vaidinti efektyvios rolės. Sensacinių angalvių rašytojai kartais netenka savo proto lygsvaros, kuomet užmiršta šita.

Tas nereikia, kad aš nesinteresuoju dvidešimto šimt mečio įvairiomis problemomis, iš kurių nekurios vistiek palies ir mus. Ištikro, mes žiūrime į ateitį su įsitikinimu, kad laikui bėgant mes užimsime savo vietą Jungtinėse Tautose, kurios atstovauja, ypatingai dėl mažų tautų, jų nepriklausomybės garantiją ir ateities viltį. Mes žiūrėsime į visus pasaulio klausimus ir formuosime savo nuomonę taip, kaip faktai diktuos, nestodami nei vienon pusėn iš kalno. Kartais mane klausia, kur aš stoviu tam tikrais pasaulio klausimais. Į tai mano atsakymas yra tas, kad užsieni politiką nesudaroma tuštumoje. Mes dar nesame nepriklusmingi. Mes neturime užsieninės politikos dabartiniu metu ar diplomatinų šaltinių, kuriais būtų galima pasiremti darant sprendimus. Dabartiniu metu aš negaliu atsakyti į tokius menamus klausimus. Aš galiu tikiai duoti jums principus, kurie bus mano vadovu. Aš jaučiu, kad mano šalis gali, dabartiniame bloky ir grupių pasaulyje, vaidinti rolę siekiant geresnio susipratimo tarp tautų. Tam tikra prasme, mes neturėtume būti nekvalifikuoti tam. Mes esame ma-

ža tauta, vyriausiai kilusi iš afroazijatų. Mes esame Lotynų Amerikoje, bet kalbame angliškai ir turime tvirtą ryšį su Šiaurės Amerika ir Britų Bendruomene.

Pagrindinių principų išbandymas

Pastaruoju metu savo kalboje profesorius Rostovas apibūdino Amerikos politiką sekančiais:

"Mums diktuoja propozicija, kad šis revoliucinis modernizacijos procesas bus leidžiamas eiti pirmyn nepriklausomai su didėjančiais žmonių laisvės laipsniais. Mes siekiame dviejų rezultatų: pirma, kad nepriklausomos tautos pasirodytų pasaulio scenoje; antra, kad kiekvienai tautai būtų leista išsivystyti iš savo kultūros ir savo ambicijų tokią modernią draugiją, kokios ji nori".

Tai tokia ir mano ambicija dėl mano šalies.

Taigi, mano atsilankymas šioj šalyj, mūsų prašymas jūsų pagalbos, yra bandymas pamatinių principų. Jungtinių Valstijų vyriausybė pareiškė, kad jos susirūpinimas yra plėsti ir išlaikyti demokratiją, kad tarptautiniai demokratinų šalių reikalai yra jos pačios reikalai. Kas tuomet atsitinka, kuomet žmonės, pagalba tikrų žmonių rinkimų, siekia

socialistinės ekonominės sistemos? Ar Jungtinės Valstijos gerbs tą nutarimą? Ar jos duos pagalbą ir stengsis palaikyti tą demokratiją? Ar jos sulaukys pagalbą rizikuodamos, kad demokratija gali būti nuversta diktatoriško sukilimo, išsukto žmonių skurdo? Ar Jungtinių Valstijų vyriausybė pasiduos spaudimui grupių, kurios egzistuoja jor pačioj, kaip ir visose kitose vyriausybėse, ir stengsis išlaikyti kapitalizmą paaukojant demokratiją, kurią taip ilgai gina?

Netruksta, net ir šioj šalyj, galvotojų, mokslininkų, kurie sako, kad kuomet Jungtinių Valstijų vyriausybė naudoja žodį "demokratija", ji tikrenybėje turi mintyje kapitalizmą. Jeigu tie žmonės teisingi, tuomet mes negalime tikėtis pagalbos, kadangi nors mes tuo tarpu esame tariamai geniali demokratija, tuo pat laiku esame taipgi socialistinė.

Anksčiau ar vėliau, šis klausimas turės būti išaiškintas jūsų pačių administracijos. Istorija parinko mano paties mažą šalį būti fokusu šios problemos. Nutarimas turi būti padarytas ir padarytas demonstratyviai.

Ištikro, džentelmenai, tai ne mūsų supratimas apie demokratiją, kuri yra dabar ant svarstyklių, o jūsų.

Prieš - Istorinis Moterų Gyvenimas

C. Rimkienė

Nežiūrint kiek dvasiški dar vis tvirtina, kad koks tai visagalys dievas sutvėrė žemę ir visus gyvus daiktus tokiais tobulais kokie jie šandien yra ir magaryčiom sutvėrė Adomą ir levą, bet tas viskas prieštarauja mokslo dėsniams. Mokslas rodo, kad mūsų žemei emė milijonus metų ateiti į šių dienų išvaizdą. O labiau žmogaus išsivystymui. Istorikai, kaip Tayleris, Morganas, F. Engelsas ir kiti, kurie rinko žinias apie priešistorinių žmonių gyvenimą ir papročius. Tatoi labai vaizdingai aprašė Augustas Bebelis knygoje "Moteris ir Socializmas". Kad viską paduoti kaip parašyta, reikėtų visą knygą perspausdinti. Aš gi bandysiu paduoti tik svarbesnius įvykius tų laikų gyvenimo.

Pirmieji žmonės gyveno šiltuose kraštuose, kur klimatas buvo palankus, nes nemokėjo tada dar pasigaminti drabužių, tai visi buvo nuogi. Maitinosi tuo ką rado žemėje, miškuose: žole, šaknim, uogom ir t. t. Lytinis gyvenimas buvo bendras. Visi vyrai buvo visų moterų ir visos moterys buvo visų vyrų. Gimę vaikai buvo tik motinų vaikai ir jų globoje.

Tada moterys atlikdavo sunkiausius darbus ir nežiūrint to, jautėsi laimingos. Jos tankiai buvo tvirtesnės ir darbtesnės už vyrus. Jų kūnas buvo kur kas gražesnis. Jos nešė tokio pat sunkumo našta kaip ir vyrai. Ir kartais jos galėjo nešti ar vilkti tiek kiek nešė ar vilko du vyrai. Kartais vyrai mušdavo moteris iš pavydo, bet neretai atsitikdavo, kad ir vyrai gaudavo lupti nuo moterų.

Moterys parūpino ir paruošė maistą ir auklėjo vaikus. Motina tapo šeimos galva ir tokiu būdu gimė motinystės teisės, kurios per ilgus amžius buvo šeimos ir paveldėjimo pamatu. Jos turėjo balsą susirinkimuose ir posėdžiuose svarstant šeimos reikalus.

Laikui bėgant gentės pradėjo suprasti, kad toks bendras lytinis gyvenimas kenkia žmonėms. Kartą susaukė susirinkimą ir nutarė, kad reikia bendriją paskirstyti į šakas, ir joms davė gyvų ir negyvų sutvėrimų vardus, kaip tai: driežas, žiurkė, lietus ir t.t. Vyras neprivalo vesti moters iš tos pačios šakos, pavyzdin vyras iš žiurkės šakos turi rasti sau

moterį iš driežo šakos. Ir nuo tada prasidėjo porinis gyvenimas. Jie neturėjo raštinėjų įstatymų, bet ištikimai pildė įgyventus papročius.

Tat grįžtant prie Adomo ir Ievos, istorikai mano, kad tai paėjo iš bendrijų vardų. Buvo tai ne atskirų asmenų vardai, bet visos gentės ar šeimos, kaip: Adomo bendrija ar Ievos bendrija.

Kol dar gyvenimo produktų išdirbystė buvo ant žemesnio laispnio ir pakakdavo vien tik paprastiesiems žmogaus reikalams, tai vyrai ir moterys darbštumu apskritai imant, buvo vienodi ir tą laikotarpi istorikai pripažino primityviu komunizmu.

Gyvenimas slinko, žmogus išmoko pasidaryti ugnį, vėliau pasidarė lanką ir vilyčią su kurių pagalba galėjo sėkmingai medžioti maistą. Prisiųaukino gyvulius, išrado puodą, tada pradėjo naudoti prijaukintų gyvulių pieną. Pradėjo pasigaminti įrankius iš akmens ir taip su laiku reikėjo pasidalinti darbais. Vyras liko paskirti žuvalti, medžioti ir auklėti gyvulius ir po biskų vyrai pradėjo užimti pirmenybę. Pasidauginus produktams, jie pradėjo savintis visą turta ir liko ponai ir šeiminkai. Bet emė ilgus amžius iki atėjo į industrinę gadynę ir nustūmė moteris į vergiją.

Labai įdomi ši žmonių istorija. Reikės pakalbėti apie tai, kaip vyras pavergė moterį ir vėliau pats liko vergas.

SDKLSP Draugijos Kontrolės Raportas

Sūnų ir Dukterų Kanados Lietuvių Savitarpinės Pašalpos Draugijos Centro Pildomojo Komiteto finansinės apyvartos vedamose knygo-se, laikotarpį nuo sausio 1 d. iki kovo 31 d. 1962 m., padaryta revizija ir rasta sekančiai:

Pajamų turėta
Pašalpos fonde \$1,757.98
Pomirtinės fonde 369.47
Atsargos fonde 200.40

Išlaidų turėta:
Iš Pašalpos f. \$1,015.50
Iš Pomirtinės f. 120.00
Iš Atsargos f. 502.71

Kovo 31 d. 1962 m. Draugijos fonduose buvo:
Pašalpos fonde \$6,050.41
Pomirtinės fonde 4,605.66
Atsargos fonde 3,728.26
Viso pinigais \$14,379.33

Kanados valdžios bonų:
Iš Pašalpos fondo \$2,000.00
Iš Pomirtinės f. 11,000.00
Komiteto kaucijos 550.00
Bendrai viso \$27,929.33

Kontrolės komisija:
T. Rimdžius
P. Karpavičius
K. Kilikevičius

Montrealo žinios

Iš Diskusinio Susirinkimo

MONTREAL. — Kovo 25 d. čia buvo sušauktas Kanados Lietuvių Literatūros Draugijos Montrealo kuopos diskusinis susirinkimas, kuris buvo visais atžvilgiais pasėkmingas, kaip žmonių dalyvavimu, taip ir diskusijų brandumu.

Pirmiausia buvo aptarta vienas iš svarbiausių šių dienų klausimų, tai taikos klausimas, ir sąjūdis už taiką. Nors dar jaunas, neseniai susiorganizavęs, bet jau veikla, kaip žinia, ir lietuvių Taikos Komitetas. Jo narė Janina Vilkelienė išdavė trumpą raportą, iš kurio paaiškėjo, kad mūsų komitetas jau yra užmezgęs ryšį su Kanados nacionaliu taikos sąjūdžiu, vyriausiai su plačiai išsivysčiusia Kanados moterų "Voice of Women" organizacija. Taipgi O. Streliešienė ir P. Kisieliene išdavė raportą iš moterų kelionės (kurių iš Montrealo buvo nuvažiavę apie 400) į Ottawą, kur jos buvo susitikusios su Kanados premjeru Mr. Diefenbaker ir kitais ministrais ir taršė pasaulinės taikos išlaikymo klausimu. Jų visų trijų raportai su užgyrimu buvo priimti.

Po to sekė diskusijos. Į

žanginę kalbą į diskusijas padarė J. Lesevičius. Paskiau buvo klausimų perijodas, o po to iki galo diskusijos. Kadangi šis susirinkimas buvo tik diskusijoms pašveštas, todėl laiko užtekinai užteko visiems išsireikšti (nors į pabaigą, kada visi įsismagino, tai būtų dar ir dar diskutavę...). Laikė diskusijų buvo visokių minčių išreikšta ir įvairiais klausimais, kaip pasauliniais, taip ir vietiniais, vyriausiai, žinoma, politiniais klausimais. Tačiau daugiausiai buvo koncentruotasi, kaip mes, Montrealo progresyviai lietuviai, galėtumėm kuo plačiau vystyti kaip bendrais Kanados ekonominiais ir politiniais klausimais, taip ir tarp lietuvių kultūrinėje ir politinėje veikloje. Kas svarbiausia, kad diskusiose vyravo nuosirdi, draugiška nuotaika. Tokių diskusijų turėtų būti juo daugiau. Jos yra naudingos ir sveikos. Galima drąsiai pasakyti, kiek buvo galima pastebėti, pas visus dalyvius jos paliko gerą įspūdį.

Susirinkimui pirmininkavo J. Vilkelis. Po susirinkimo visi pasidalino iš Tarybų Lietuvos gautais žurnalais,

kurie yra įdomūs pasiskaityti.

D. A.

Mirė J. Valinčius

MONTREAL. — Keletą metų negalavęs, o vėliau apilaukęs galvos operaciją, kovo mėn. 21 d., sulaukęs 62 metų amžiaus, mirė Juozas Valinčius. Velionis kilęs iš Raseinių apskrities, Jurbarko valsčiaus, Montvilų kaimo. Į Kanadą atvyko 1927 metais. Lietuvoje liko brolis ir dvi sesutės. Montreale liko pusbroliai P. ir J. Bendžaičiai ir J. Jeckys ir pussešerė Bendžaičiūtė - Steniulienė.

Velionis buvo draugiškas, ramaus būdo ir su visais gražiai sugyveno. Skaitė Liaudies Balsą ir sulig galimybės finansiniai paremdavo.

Kovo 24 dieną skaitlingo palydovų būrio palydėtas į Cote Neiges kapines.

Šeštadienio rytas: apibertas auksuotais saulės spinduliais, nuo tirpstančio kalno atšlaitėmis, keliais ir takeliais čiurlena upeliukai. Gamta rengiasi pasipuošti žaliu mlynais. Velionis, gulintis brangiame karste, susikaupto palydovų būrio stebimas, graboriaus nuleidžiamas į gilią šaltą ir tamsią duobę, kurioje likosi ilsėtis amžinai.

Nuo kapinių laidotuvių dalyviai buvo pakviesti į lietuvių klubą ir tenai gerai pavaišinti.

Liūdesyje liko žmona Petrė po tėvais Girdzijauskaitė.

Montrealo ir Apylinkės Lietuvių Žiniai

Montrealo ir Lachinės Ukrainų Pažangios organizacijos ruošia Metinį Shevchenkos Koncertą, šeštadienį, balandžio 14 d., 8 val. vak., Victoria salėj, Sherbrook St. West — Montreal.

Programą pildys 75 asmenų choras, orkestras ir šokėjai. Bus išpildyta puikiausi Shevchenkos kūrinių muzikoje, dainose ir dramatiškuose skaitymuose, vadovybėje B. Powajda ir F. Shewchuk. Įžangos bilietai po \$2.00.

Kviečiame lietuvius skaitlingai dalyvauti.

Kultūros Komitetas

Specialistai Drabužių Dažytojai

Jos. Petrera & Geo. Marks

199 A CHEMIN CHAMBLY RD.
LONGUEUIL, QUE.

Montreale ir apylinkėse paimame ir pristatome į namus. Darbą garantuojame savo 30 metų patyrimu.

Telefonas OR. 4-7578

Vasario 21 d. 1962 m.

Mirus

Juozui Valinčiui

Nuliūdimo valandose reiškiamė nuosirdžią užuojautą velionies žmonai Petrušei Valinčienei, broliams ir seserims Lietuvoje, visiems giminėms ir artimiesiems. Kartu liūdime netekę gero draugo ir tautiečio.

M. J. Ceponiai
M. P. Naurai
A. J. Lesevičiai
S. Ambrazevičius
A. F. Šuplevičiai
Z. J. Juozelaičiai
P. P. Bendžaičiai
M. T. Kavaliūnai

J. A. Graibai
V. V. Zavišiai
K. S. Giedraičiai
B. V.
U. S. Doveikai
K. Ažuolaitis
P. Petraitis
P. Spaičys

Montreal, Que.

Pasiekė skaudi žinia iš Tarybų Lietuvos, kad ten mirė talentingas lietuvių tautos dainius - poetas

KOSTAS KUBILINSKAS

su kuriuo mums teko susipažinti lankantis Tarybų Lietuvoje 1957 m. Jo draugiškumas, nuosirdus būdas paliko mummyse neužmirštamą įspūdį.

Dėl jo mirties reiškiamė giliausią užuojautą jo giminėms, draugams ir bičiuliams bei plunksnos bendradarbiams.

M. Gudas

J. Lesevičius

Montreal, Que.

Tu, Juozai, užbaigęs sunkią darbo žmogaus gyvenimo kelionę, ilsėkis ramiai. Likusiai žmonai ir giminėms širdingiausia užuojauta nuliūdimo valandoj.

J. Č.

Trumpai apie viską

A. Ališauskas turėjo operaciją ant akies Generalinėje ligoninėje.

McGill universitete studiuoja 9.532 studentai. Jų tarpe 649 užsieniečiai iš 76 šalių.

Apart reguliarių pamokų, dar yra 7,703 lankančių įvairius vakarinius kursus.

955 studentai užsiregistravo darbo biure vasariniams darbams, bet iki šiol tik 12 gavo darbus.

Biuras sako, kad šiemet bus sunku studentams gauti darbus.

Montreale keletoj mokyklų buvo panaudota televizija ir patirta, kad labai praktiška, tad ateinančiais mokslo metais bus įvesta televizija visoj Kvebeko provincijoj.

Televizija padėsianti išspręsti ir mokytojų trūkumo problemą.

St. Nom de Jesus berniukų mokyklų kilo streikas, kuomet vienas mokinys pareiškė, kad jis piktnasi šventųjų paveikslais, kuriais nukabinėtos mokyklų sienos, o už tai jis buvo nuvestas pas mokyklos galvą.

Mokiniai užstojo berniukų ir pusė klasės apleido mokyklą, kartu su jais ir trys jauni mokytojai išėjo.

Tokio incidento Montrealo mokyklose dar nebuvo.

Montrealo priemiestyje Point Aux Trembles kovo 23 dieną po piet kilo gaisras motelyje, nuo kurio persimetė į St. Georges parduotuvų centrą, kuriame sudegė 15 įvairių parduotuvų ir bankas.

Apskaičiuojama, kad nuostoliai siekia \$5,000,000.

Nusiskundžiama, kad ugniagesiai neatsiliepė greitai, tik viena komanda pribuvus greitai.

Montreale 1961 metais buvo 70,362 nelaimingi įvykiai, kuriuose 11,215 asmenų bu-

DOVANŲ SIUNTINIAI Į TARYBŲ SĄJUNGĄ IR KITUS TARYBINIUS KRASTUS

Su malonumu pranešame, kad PAGERINOME MAISTO, TEKSTILĖS ir VAISTŲ bei kitų dalykų persiuntimą

Prašykite mūsų naujo kainoraščio ir informaciją pas

Montrealo Atstovą

Mr. Manfred Kory

Mūsų kainos žemiausios Kanadoje ir JAV.

JOS GALITE PILNAI pasitikėti Kanados didžiausia ir labiausiai prityrusia dovanų siuntinių persiuntimo firma

International Gift Parcel Service

1126 SHERBROOKE ST. W. — Tel.: VI. 4-4860
Montreal 2, P. Q., Canada

WINDSOR

DRY CLEANERS & DYERS CO. LTD.

Valome visokius drabužius, gardinas, blankietus, lovų uždangalus, karpetus, chesterfieldus ir bile ką, kas tik yra Jūsų namuose.

Windsor yra viena iš vėliausių ir moderniausių Dry Cleaning šapų Montreale. Turime naujai įrengtą moderniausią STORAGE. Greitas patarnavimas. 20 metų patyrimas garantuoja darbą.

Savininkai:

A. Keršys, P. Petrulis, P. Keršulis, A. Greibus
1205 CHURCH AVE. P.O. 8-6679
VERDUN, QUE.

Daug Argumentų dėl Visai Mažo Reikalo

N. AUKSTUOLIS

Veiksnių spaudoje daug barnių dėl visai mažo reikalo. Vadeivos susipyko dėl rolių vizituojančių Washingtoną. Bet ne jie vieni rieja dėl nieko.

Štai kas atsitiki Ontarijos heimelyje, kurį užpildo liberalų ir konservatų vadeivos.

Diskusuojant Don kalėjimo Reformų Institucijų Departamento samatą, buvo daug debatų, kurie kilo dėl visiška mažmožio. Štai tie "debatai":

—
V. M. Singer (liberalas iš York Centre): ... tai tipiškas torių atkirtis, tipiškas šios vyriausybės atsinešimas, kuris pasireiškė per daugelį pastarųjų metų, atsakyti žmonėms.

Salėj triukšmas.
Mr. Singer: ... atsakyti žmonėms, kurie yra teisingi, nuoširdūs šios provincijos piliečiai, galimybes užsidirbti pragyvenimą ir duoti žmonišką darbo sąlygas. Šis tipiškas torių atsinešimas buvo rėdomas Ontarijos žmonėms per ilgai.

George Wardrope, mainų ministras: Gerbiamas narys buvo metro tarybos narys, jie buvo jo samdiniai; kodėl jis nemokėjo jiems?

Mr. Singer: Per du metus, ponas pirmininke...

Mr. Wardrope: Nėra atsakymo, matote!
Elmer Sopha (Liberalas iš Sudburio): Gerbiamas ministras gali pakilti ir pasakyti kalbą paskui.

Salėj triukšmas.
Mr. Singer: Gerb. ministras užminė, kad aš neturiu atsakymo. Aš neskaitysiu vėl visų penkių puslapių, kuriuos aš jau perskaičiau, bet vien dėl užtikrinimo gerb. ministro, kuris neįsisavino, leiskite pakartoti man sekančius dalykus.

Ministro pavaduotojas sako, kad tie žmonės buvo provincijos samdiniai...

Mr. Wardrope: Žiūrėkit, didelis šiška!

Mr. Sopha: Mes pasiūsiame gerb. ministrą į cirką.

Mr. Singer: Visai netaip, Darbo Santykių Taryba sakė, kad jie buvo provincijos samdiniai; gerb. prokuroras (Mr. Roberts) sakė, kad jie yra provincijos samdiniai. Gerb. mainų ministras (Mr. Wardrope), kuriam stokoja gabumo suprasti klausimą ar simpatiją žmonėms, kurie į-

veltai, kuriems atsakoma teisė užsidirbti pragyvenimą, neturi simpatijos ir paraduoja tikrą reakciją torių principų ir kaip vyriausybės tvarko reikalus.

Mr. Wardrope: Ar gerb. narys jau užbaigė?

Mr. Singer: Ponas pirmininke, ar aš galiu tęsti? Vasario 27 praėjusiais metais įvyko ilgi debatai ryšium su šiuo reikalu ir daugelis atstovų šioj pusėj klausė jo paties, bet negavo iš mainų ministro pirmtakūno (Wardrope), kurs išsisukinėjo metai atgal.

Mr. Wardrope: Gerb. narys ne tiek susiinteresavęs tuomi, kiek pasigarsinimu. Tai viskas, ko jis nori.

Mr. Singer: Ponas pirmininke, dabar gerb. ministras nuėjo per toli. Jis sakė, kad aš noriu tiktai pasigarsinimo.

Mr. Wardrope: Teisingai.

Pirmininkas (W. E. Johnston, konservatas iš Charlestone): Tvarkos!

Mr. Singer: Jis primeta motyvus, ir aš prašau, reikalauju, ponas pirmininke, kad jūs instruktuočiau jį ištraukti šias pastabas.

Pirmininkas: Prie tvarkos!

Mr. Wardrope: Aš pamėnsiu tai vėl; gerb. atstovas turės pakartoti — kai tik jis atsisis, tai aš pakilsiu.

Mr. Singer: Ponas pirmininke, aš prašau patvarkymo tuo reikalavimu. Ar gerb. ministras atšauks savo pastabas?

Mr. Wardrope: Tikriausiai aš neatšauksiu.

Mr. Singer: Aš prašau jūsų sprendimo, aš turiu teisę gauti tokį sprendimą.

Robert Macauley (Energiškos šaltinių ministras): Gerb. atstovas turi teisę kalbėti apie tai. Ar jūs žinote ką nors apie...
Salėj triukšmas.

Pirmininkas: Prie tvarkos!

Mr. Singer: Ponas pirmininke, aš einu prie asmeninės privilegijos ir prašau jūsų nuosprendžio.

Salėj triukšmas.

Pirmininkas: Tvarkos. Aš prašau ministrą atsakyti.

Mr. Singer: O, ne, ponas pirmininke. Aš nereikalavau jo atsakymo. Aš reikalavau ištraukti pastabą.

Pirmininkas: Jis turi teisę atsakyti.

Mr. Singer: Jis neturi teisės atsakyti, neturi. Aš stovėsiu čia, kol jūs nepadarysite sprendimo.

Salėj triukšmas.

Pirmininkas: Tvarkos!
Donald MacDonald, CCF lyderis. Gerb. atstovas gali nurodinėti kiek jis nori...
Vienas iš atstovų: Tai labai biau. Eik namo ir mokinkis taisyklių kiek tik nori.

Salėj triukšmas.
Pirmininkas: Tvarkos, tvarkos!

Mr. Singer: Aš stovėsiu, kol jūs nepadarysite patvarkymo.

Salėj triukšmas.
Pirmininkas: Tvarkos!

Mr. Singer: Aš noriu jūsų patvarkymo, o jeigu aš to negausiu, tai stovėsiu čia visą naktį. Jeigu nori išvardinti mane, tai prašau. Išvardinkit.

—
Šie berniai tęsėsi gana ilgai. Ir tik dėl mažos pastabos. Ponas Singer norėjo priversti pirmininką, kad jis įsakytų ministrai atšaukti išsireiškimą, kuris taip užgavo Singerį.

Tokių "kovingų" susirėmimų būna labai daug ir federaliame parlamente ir miestų tarybų susirinkimuose. Ypatingai Toronte miesto taryboje dažnai būna panašios marmalienės.

Taip tai veikia mūsų demokratiniai organai.

Rašo iš Lietuvos

Montrealietis J. Sinkevičius gavo laišką iš Lietuvos nuo savo tetos. Ji jam rašo:

...Šiaip pas mus artėja jau pavasaris, saulelė vis ima labiau šildyti, žiema baigiasi. Taip pat ir gyvenimas pas mus diena iš dienos gerėja. Žmonės vis gražiau rengiasi, geriau valgo, ir visokių įdomybių sugalvoja. Sakau, keičiasi laikai. Jau dabar kaip žmonės gyvena, tai dar niekad negyveno. Tik pagalvok, mūsų Vilkaviškio miestelis neperdidelis, o kiekvienas gyventojas turi ir radiją ir retas kuris neturi televizijos ir visi sau gražių namų prisistatę.

Aš, Joneli, pagalvoju, kaip mes pirma gyvenome, dirbome. Dabar visi tie, kurie anais laikais būtų pas žydą vandenį nešę už duonos kąsnį, sau turi išsistatę namus, jų vaikai mokosi, gyvena puikiai; kaip pirmiau kad ponai gyveno, tai dabar beveik kiekvienas.

Žinoma, tik toks gali skystis, kuris ką uždirbą, tą ir prageria, arba kuris tingi, nenori dirbti. O jeigu žmogus dirba, tai jis ne tik pats gerai pragyvena, bet ir savo geru darbu ir kitiems kuria gerybes.

Viską, žinoma, neaprašysi, tik keletą žodžių norėjau tarp kitko tau parašyti.

Na, bet baigsiu, tau ir nusibos skaityti tas mano laiškas.

Su liūdėsiu ir gailėsiu širdyse minime keturių metų sukaktį nuo mirties

John Barnett

Mirusio balandžio 8 d., 1958 m.

Liūdedami minime iš mūsų tarpo mirties išskirtą sūnų ir brolių.

Motina Mary ir Petras Vaitkai,
Sesuo Frances ir brolis Eddie Barnett

Tad, Joneli, liki sveikas! Lauksime nuo tavęs laiško ir iš tavo gyvenimo naujienų.

Tavęs nepamirštanti
Verutė Treinauskienė

Ar Žinote, Kad:

1960 metais Kanadoje buvo vedusių vyrų 3,918,000, o moterų — 3,883,100. Skirtumą tarp vyrų ir moterų sudaro emigrantų žmonos gyvenančios užsieniuose.

Našlių ir divorsuotų moterų buvo 611,000, o vyrų 213,600.

Nevedusių vyrų nuo 15 iki 34 metų amžiaus buvo 1,433,800, o moterų 1,029,700.

1961 metais Kanadoje buvo 18,238,147 gyventojai.

Daugiausia gyventojų On-

tarijoj — 6,236,092. Kvebekas antroji vietoj su 5,259,211 gyventojų.

Mažiausia gyvena Yukone — 14,628.

—
Kanadoje reumatizmu serga virš 1,000,000 žmonių. Jų tarpe 63,000 neturi vilties pasveikti.

—
Aukštoji protestonų dvasiškija grasina nestatysianti daugiau bažnyčių, jeigu neatsiras jaunų žmonių norinčių tapti kunigais.

—
Esą bažnyčių, kuriose nėra kunigo, nors buvo atkviesta iš užsienyje dirbančių 57 dvasiška.

—
Europos katalikų šalyse sumažėjęs gimimų skaičius.

1900 metais iš 1,000 gimdavo 29, o 1960 metais gimė vos 19.

Surinko Montrealietis

Dėl Siuntinių į Tarybų Lietuvą

ir kitas Tarybų Sąjungos Respublikas

UKRAINSKA KNYHA

Priimam persiuntimui gatavai sudarytus siuntinius tik iš naujų drabužių, medžiagos, avalynės, medikamentų, maisto ir kitko.

Suteikia Patogiausį ir Greičiausį Patarnavimą Muitas ir kitos persiuntimo išlaidos apmokamos per mūsų firmą ir gavėjui nieko nebereikia primokėti.

Ukrainska Knyha centras ir skyriai randasi:

TORONTO: — 962 Bloor St. W.

WINNIPEGE: — 613 Selkirk Ave.

EDMONTONE: — 10803 — 95 St.

VANKUVERYJE: — 2643 E. Hastings St.

Toronto įstaigoje turime gerą pasirinkimą įvairių medžiagų, drabužių, avalynės bei odos dėl siuntinių.

Toronto įstaiga atdara kas dieną nuo 9 val. ryto iki 6 val. vakaro. Sekmadieniais ir pirmadieniais uždaryta. Rašant mums laiškus, prašome rašyti anglų kalba.

Centrinė raštinė:

Ukrainska Knyha

962 BLOOR ST. W. — TORONTO 4, ONT.

Telefonas: LE. 4-7551

L. BAKUTIS

Per Liepsnojančią Žemę

(Tąsa)

O prie klebonijos rinkosi vis daugiau kaimo moterų, vaikų ir jaunimo. Jie atėjo sužinoti apie vyrų, tėvų ir brolių likimą. Verkė motinos sūnų, žmonos vyrų, vaikai tėvų, kurių likimo niekas nežinojo.

Deja, jų ašaros nė kiek neįaudino "dvasiškojo tėvelio" ir baltaraiščių. Iškvėpinta, balta lyg sniegas nosine šluostydama aprasojusius akinius, Morkvėnas kalbėjo:

— Brangūs mano parapijiečiai, nuo dievo valios niekur nepasislėpsi...

— Kuo čia dėtas dievas, klebone? — nebeįskentusi atsiliepė iš būrio kažkuri moteris.

— Nemašykite savo juodų darbų su dievo valia, — jai pritarė kita.

Morkvėnas, apsimeddamas šių replikų negirdėjęs, tęsė:

— Kas ką užsitarnavo, tą ir gaus. Taip jau yra žemėje, taip bus ir danguje...

— o —

Atėjo vakaras. Nuo Utenos pusės vieškelyje pakilo dulkių debesys, iš kurio netrukus išnirė dvi šarvuotos hitlerininkų mašinos. Tarytum blakės klebonijos kiemą užplūdo esesininkai. Mirtimi dvelkė ant fašistų rankovių išsiūtos juodos kaukolės, iš po plieninių apdulėjusių šalmų žvilgčiojo paklaikusios akys.

Kai, garsiai gingsdėdamas, atsidarė klebonijos rūšio durys, patį pirmąjį suimtieji išvydo kleboną Morkvėną. Šalia jo stovėjo būrys baltaraiščių. Peržvelgęs pasmerktuosius, klebonas ėmė kalbėti, jog suimtujų tarpe ne visi karšti bolševikai. Esą čia ir suklydusių. Su komunistais jie daug nesiterliosia, tačiau suklaidintiesiems padėsią sugrįžti į teisingą kelią.

— Tur būt, dabar jau baigėsi mūsų dieneles, — pagalvojė komjaunuolis Juozas Ilčiukas ir tyliai sušnibždėjo šalia sėdinčiam draugui komjaunuoliui Biliūnui:

— Vytautai, nejaugi mus sušaudys?

Tačiau šis nieko neatsakė. Smulkutis, vaikiškas jo veidas buvo mirtinai išbalęs, lūpos sukepusios.

— Kurie sulaikytieji yra rusų tautybės? — sušūko vokiškai karininkas.

Suimtieji pažvelgė vienas į kitą, tačiau iš būrio niekas nepakilo.

— Kuris čia Vania? Iš-eik greičiau į kiemą, — pakartojo rusiškai, kraipydamas žodžius, buvęs smetoni-

nis policininkas Valiukėnas iš Taukelių kaimo.

— Aš, — staiga pasigirdo iš minios vyriškas balsas. Vidutinio ūgio, stambaus sudėjimo žmogus priėjo prie kunigo. — Ko jūs norite iš vargšų žmonių, žmogžudžiai? — tarė jis, drąsiai žiūrėdamas į banditų būrį. Iš po atsegto milinio švarko buvo matyti jau gerokai pajudę kareiviški baltiniai.

— Bėk! — sušūko hitlerininkas. — Mes tave paleidžiame, bėk...

Vania nė nepajudėjo, jis puikiai suprato šį fašistų žaidimą.

— Tau sako "bėk", — vėl pakartojo rusiškai Valiukėnas.

Vania stovėjo tiesus lyg jaunas ažuoliukas ir žiūrėjo į tolumą. Gal šiuo metu jis mintimis nuklydo į savo gimtuosius namus, kuriuose jo sugrįžtant laukė sūnus ir dukrelė.

— Taip, aš Vania, Tarybinės Armijos kareivis. Šaukite, niekšai, bet nepamirškite, kad ateis ir jums galas...

Automato serija sudrebino orą. Vania krito kniūpsčias.

— Viešpatie, nejaugi tu nematai, kas čia darosi?! — sušūko netoli durų sėdėjęs Rėza.

— Štai tau ir kunigėlis. — sušnibždėjo pagyvenęs valstietis.

Tačiau budeliams vienos aukos nepakako. Vėl prie durų prisistatė Valiukėnas.

— Komjaunuoliai Vytautas Biliūnas ir Juozas Ilčiukas marš į kiemą!

Sudrebėjo vaikinių širdys.

"Dabar jau viskas baigta", — pagalvojo jie. — Ką daryti? Jie neskubėjo keltis iš savo vietos, — vis dar ieškojo kokios nors išeities.

— Ei, judinkitės greičiau! — ragino baltaraiščiai.

— Veskite paskui mane į bažnyčią, — priėjęs prie Valiukėno, tarė klebonas. — Tegul atliks prieš mirtį išpažintį, gal ir pasigailės jų dievas, nors kiek sumažins pomirtines kančias.

Iš rūšio iškviatė dar du jaunus vaikus, baltaraiščiai pasuko bažnyčios link.

Liūdnai sudejavo veriamos Spitrenų bažnyčios durys, pro kurias, iki dantų ginkluotų esesininkų ir baltaraiščių lydimi, su kunigu Morkvėnu priešakyje žengė keturi komjaunuoliai. Dešiniajame ir kairiajame bažnyčios pasienyje stovėjo klausyklos. Vienoje jau sėdėjo baltakamža apsilvilkęs kunigas

Tarulis, o į kitą atsisėdo Morkvėnas.

Prasidėjo "išpažintis". "Dvasiškieji tėveliai" teiravosi, kokius komjaunuoliai žina besislapstančius komunistus ir kur šie prisiglaudę. Ilga virtine klausimų jie užbėrė vaikus, tačiau nei gąsdinimai, nei grasinimai nepadėjo.

Nieko iš komjaunuolių neišgavę, baltaraiščiai susodino vaikus į esesininkų mašinas ir išvežė Utenos link.

Pavažiavusios plentu, mašinos, saulei leidžiantis, sustojo netoli Daugailių miestelio, prie Liminų ežerėlio. Čia griovyje gulėjo krūvos neseniai sušaudytų žmonių lavonų, kai kurie dar gyvi kankinosi mirties agonijoje. Plento dulkėse matėsi ryškiai išpaustos kruvinos mašinių ratų vėžės. Kitapus kelio riegsojo kažkieno sudaužytas tankas. Iš priešingos pusės ilga vilkstine plentu traukė fašistų kariuomenės motorizuotos dalys.

— Išlipt iš mašinos! — sukomandavo fašistų karininkas.

Glaužiu ratu apsupo keturis komjaunuolius išsiriškiavę hitlerininkai ir baltaraiščiai. Pasigirdo komanda, sutraškėjo automatai.

Staiga vienas komjaunuolis čiupo arčiausia stovėjusį esesininką už kojos. Šis iš netikėtumo pargriuvo žemėn lyg pelų maišas. Kiti hitlerininkai šoko vaduoti savo bendro. Pasmerktieji mirė komjaunuoliai, matydami, kadn acų dėmesys nukrypo kitur, pasileido bėgti miško link. Kai hitlerininkai pastebėjo bėglius, šie jau buvo gerokai nutolę. Palikę gulintį ant žemės vaikina, iš kurio rankų jiems pasisekė ištraukti savo draugą, esesininkai šaudydami ėmė vytis bėglius. Tačiau komjaunuoliai suspėjo pasislėpti miške.

Grįžę atgal fašistai neberado nė pėvoje palikto komjaunuolio Neteke savo aukų, įtūžę hitlerininkai sėdo į mašinas ir nudūmė plentu Utenos link.

Po šio įvykio į Ilčiukų namus pradėjo dažnai lankytis baltaraiščiai; jie naršydavo po pirkia, kažko ieškojo. Ne vieną rytą prie pakrypusios savo bakūžės rugiuose Ilčiukai buvo aptikę brydes, o toliau matėsi išgulėti rugiai.

Juozas stengėsi rečiau rodytis namuose. Išstis dienas jis būdavo pas patikimus kaimynus arba gimines.

Tačiau vieną dieną banditams pasisekė vėl Juozą sučiupti. Šį kartą jie pasitenkino tuo, kad uždarė jį į Utenos kalėjimą. Išlaikė ketletą mėnesių ir pagaliau paleido, nes įrodymų jokių neturėjo.

Žinia, kad tarybiniai partizanai pasirodė gimtojo so-

džiaus apylinkėse, nudžiugino komjaunuolį Ilčiuką. Susitikęs su partizanais, jis netrukus tapo vienu iš aktyviausių jų talkininkų.

— o —
Kai dulkėtu širvydžių kaimo keliu pražygiavo hitlerininkų motorizuoti daliniai, Nadzei Rybakovaitėi buvo vos dvylika metų. Dar prieš karą ji įstojo į pionierių organizaciją ir ant krūtininės suknelės visuomet nešiojo raudoną kaip liepsna kaklaraištį. Fašistams užpuolus mūsų kraštą, Nadzė jį giliai paslėpė, tikėdama, kad Raudonoji Armija greitai okupantus išvys ir ji vėl galės kaklaraištį nešioti.

Dažnai su širdgėla ji prisimindavo tą nepamirštamą birželio rytą, kai grįžęs iš kaimo jos tėtis pasakė:

— Vaikeliai, karas! Fašistai užpuolė mūsų šalį...

Tada Nadzė dar nedaug teismanė apie tuos įvykius, net nežinojo, ką reiškia žodis "fašistai", tačiau iš tėvo nuotaikos ir rimto, susirūpinusio veido suprato, kad atsitiko kažkas baisu, negera.

Praėjo kelios dienos. Ir štai į Sirvydžių kaimą iš Tauragnų atvyko būrys ginkluotų vyrų, kurių tarpe Nadzė pažino kaimyną buvęs Stasj Zizą ir kitus. Girti, raudonomis akimis, jie įsiveržė į Rybakovų pirkia, tarytum žvėrys puolė mušti Nadzės tėvelį ir mamytę. Griozdami visus trobos kampos, jie rėkė:

— Kur Eustachijus ir Vasilijus?

Tačiau abiejų Nadzės brolių jau seniai namuose nebuvo. Nadzė su savo jauniausiu broliuku Prokocijumi, prigludę prie krosnies, tyliai kukčiojo. Gaila jiems buvo tėvėlių, gaila brolių, kuriuos įsibrovėliai žadėjo užmušti.

Nuo tos dienos Nadzei paaiškėjo, ką reiškia žodis "fašistai", nuo tada jos mažutėje širdelėje įsiliepsnojo neapkykanta.

Prabėgo dveji okupacijos metai. Daug žiaurumų per šiuos metus pergyveno Nadzė. Vieną vakarą pas juos atėjo jų kaimynas Jevdokimas Borisovas su nepažįstamu jaunuoliu. Pasveikinęs Nadzė, jis paklausė:

— Tu, Nadze, rodos, buvai pionierė?

— Buvau ir esu, — su pasididžiavimu atsakė ji.

— Šis mano draugas yra partizanas, mes norėtume, kad tu mums padėtum.

Išplėstomis akimis žiūrėjo Nadzė į partizaną, ir iš džiaugsmo jai suplazdėjo širdelė, o veidu ėmė rintis ašaros...

— Ar nori mums padėti? — prabilo visą laiką tylėjęs nepažįstamas.

— Noriu, sušnibždėjo mer-

gaitė, nurydama paskutinę ašarą.

Taip Rybakovų namuose pradėjo lankytis partizanai. Dažnai Nadzė pati jų laukdavo sutartoje vietoje. Ji tapo aktyvia partizanų ryšininke, ne kartą, gavusi užduotį, keliavo į Molėtų, Kuktiškių ir kitus valsčius, ne sykį atnešė labai svarbių žinių.

Bet vieną dieną skaudus įvykis sukrėtė partizanus ir visą kaimą.

Aušo šaltas gruodžio rytas. Anksti tą rytą pakilo Nadzė. Pindama kaseles, ji sėdėjo prie lango ir žiūrėjo į lauke šokančias snaiges.

Staiga ji pamatė, kad nuo Tauragnų pusės į jų kaimą artėja policininkai su šautuvais rankose. Nadzė žinojo, kad kaime tą naktį nakvojo du partizanai — Visiljevas ir jo draugas Kolia Azarovas.

"Kažkas pranešė policininkams apie partizanus, — žaibo greitumu mergaitės galvą perskriejo mintis. — O jie nieko nežino apie gresiantį pavojų".

Niekam nieko nesakiusi, Nadzė basa ir vienmarškinė šoko pro duris ir tekina pasileido kaimo keliuku įspėti partizanų.

Policininkai, pamatę ją, ėmė rėkti:

— Stok! Stok!

Tačiau Nadzė bėgo vis pirmyn, ją valdė tik vienas troškimas — nepavėluoti.

Driokstelėjo automatų šūviai, policininkų kulkos, atsitrenkčiamos į sušalusį gruodą, šokinėjo aplink mergaitę, tačiau baimės ji neįjautė.

Kulka kliudė koją. Nadzė suklupo, vėl pakilo, o iš žaizdos jai šruveno kraujas. Matydama, kad nesuspės pasiekti namo, kuriame buvo apsistoję partizanai, ji pradėjo visu balsu šaukti. Gal išgirs ją partizanai, gal suspės? ..

Sukaupusi visas jėgas, mergaitė mėgino dar žengti į priekį, bet aštri kulkosvaidžio serija pervėrė Nadzei širdį. Dar kartą sušūkus, ji suknubo ir jau nebeapkilo.

Atskubėjo policininkai, bet partizanai, išgirdę triukšmą, iš kaimo spėjo pasitraukti į netoliese dūlavusį miškelį, nies dviem atsilaukinti prieš būrį policininkų būtų buvę neįmanoma. Pykčio iškreiptais veidais stovėjo žudikai prie kraujo klane gulinės vienmarškinės pionierės kūnelio.

Nadzė buvo rami, atlikusi paskutinį savo žygį.

Prie naujai supulto kapo susirinko partizanai. Tylos minute jie pagerbė narsiosios pionierės atminimą ir prisiekė atkeršyti priešui už jos neišgyventą jaunystę.

— o —

Su partizanais Olga Garbulytę suvedė Melanija Mali-

šovaitė, kuri ją pažino dar iš vaikystės dienų.

Vieną vakarą Melanija užėjo pas Garkulius, kurie tuo metu gyveno Juškoniu kaimė. Senasis Garkulis ką tik buvo grįžęs iš Utenos kalėjimo, — ten jį buvo uždare baltaraiščiai, įtardami, kad jis palaikys tarybinę santvarką.

Melanija godžiai klausėsi naujienų, kurias pasakojo Garkulis.

Tą patį vakarą Olga, lydėdama draugę per savo sodą, išsitarė žinanti, jog jų apskrityje veikia partizanai, kurių tarpe esąs ir Kutka.

Ši žinia Melanijai iš pradžių labai nustebino. Ji net neįsivaizdavo, kad Garkulytė domisi šitokiais dalykais. Iš mažų dienų Olga buvo linksma, gyva mergina, o kartais ji atrodo net gerokai išsiblaškiusi. Kas gi galėtų pagalvoti, kad už šelmiškai besijuokiančių akių slepiasi jautri merginos siela, kurią, kaip ir daugelio to meto Lietuvos jaunuolių, skaudžiai palietė hitlerininkų savivaliavimai.

Kai iškamtuotas, su giliomis skausmo raukšlėmis iš kalėjimo grįžo Olgos tėvas, pakykusi mergiotė vis dažniau ėmė mąstyti apie savo vietą gyvenime.

Pergyvenimus ir nedrausius pirmuosius savo planus Olga Garkulytė ir papasakojo tą vakarą Melanijai. Nuo tada jį Garkuliu namus ėmė lankyti partizanai, o Olga tapo jų ryšininke.

Vieną sykį Olga ir Ksenija Mališovaitė turėjo susitikti su partizanais netoli Pilelių kaimo, miške. Čia laukė jų "Audros" būrio vadas Dudlauskas, partizanas Balys Sūrgailis ir aš.

Iškilingai nusiteikusi buvo tą dieną Olga. Nors apie ją aš nemažai žinojau iš Mališovaičių pasakojimų, tačiau mintyse įsivaizdavau ją visai kitokią.

Lieknutė, juodomis kasmis, kurios man pirmiausia krito į akis, apskrito veiduko, marga matistine suknele apsilvikiusi, ji man atrodė labai graži.

Ji manė ir draugų klausimus mergina atsakinėjo drąsiai, žiūrėdama į akis, ir tas jos vaikiškas atviras žvilgsnis mane savotiškai varžė.

Igai tą dieną mes aptarinėjome ateities planus ir uždavinius.

— Ir kaip tu, mergyte, nebijai eiti į mišką? — mėgino patuokauti Dudlauskas, kai oficiali kalba pagaliau pasibaigė.

— Ar aš? — nesuprasdama partizano replikos, paklausė Olga.

— Na, taip, tu, — pakartojo šypsodamasis Dudlauskas.

— Tarybinių partizanų aš nebijau, nebijau ir miško,

kuriame jie gyvena, — supratusi partizano juoką, atsakė mergina.

— Dabar, Olga, pakalbėkime apie tai, kas nuo šios dienos tau turės būti svarbiausia gyvenime. Partizanams tu padėsi nuoširdžiai. Vadinasi, tavo ir mūsų troškimai sutampa. Nuo šiandien sutaps ir mūsų kelias į gyvenimą, — pasakiau, jaudindamasis ne mažiau už ją.

Tą dieną Garkulytę priėmė į komjaunimą.

— Tu, Olga, dabar atsakai už auklėjimą darbą savo kaimo jaunimo tarpe, — priminiau jai. — Nuo šiandien tu privalai būti kaimo jaunimui šviesos nešėja.

Tavęs laukia svarbus darbas — įkurti Juškoniu kaimė pirmą komjaunimo organizaciją.

Ir tikrai, netrukus Juškoniu kaimė pradėjo veikti pirmą komjaunimo organizaciją, vadovaujama Olgos. Pirmieji į jos eiles atėjo Arkadijus ir Aleksandras Garkuliai, Olgos brolis ir pusbrolis, vėliau organizacija pagausėjo.

Komjaunuoliai parodė nemažą sumanumo ir drąsos, išplatino daugybę atsisaukimų tokiose vietose, kur okupantai tikrai nesitikėjo.

Vieną šeštadienio vakarą Olga parvažiavo iš Panevėžio amatų mokyklos į namus. Ji parvažiudavo kas šeštadienį susitikti su partizanais, gauti iš jų nurodymų, atsisaukimų.

Vakare grįžo iš darbo brolis Arkadijus. Jis su kitais kaimo žmonėmis pas buožę Gutauską kūrė javus.

Vaikino akyse žybičiojo šelmiškos ugnelės. Išsivedęs Olgą į kiemą, Arkadijus, netverdamas džiaugsmu, ėmė pasakoti, kad šiandien darbininkams jis pats perskaitytes atsisaukimą. Jis apsimetęs, jog, eidamas į darbą, jį radęs kryžkelėje. "Jei norime, kad okupantai greičiau išsinešdintų iš mūsų žemės, turime ir mes prie kovos prisidėti", — baigus Arkadijui skaityti, pasakęs vienas pagyvenęs valstietis: "Žinoma, kad reikia, — pritaręs kitas. — Tik nuo ko pradėti, taip ir nežinau, žmogau, negi eisi vienas į miestą su dalgiu fašistų skersti!" Tačiau pokalbį nutraukęs buožė Gutauskas.

— Matai, sesele, žmonės pritaria mums, jų širdys pilnos neapykantos. Reikia tik pakišti degtuką, ir įsiliepsnos laužas.

Linksma naujienas atnešė pusbrolis Aleksandras. Gautuosius atsisaukimus jis išklįjavęs Skiemonių valsčiuje, o Liaužadiškių dvare juos prisegęs tiesiog ant okupantų skelbimų.

— Sakau, gal pasiilgo partizaniškos literatūros. Tegul pasiskaito, nevidonai,

juk apie juos ten parašyta, kaipgi neduosi susipažinti... — prisimerkdamas juokėsi Aleksandras.

Tačiau Garkulytė neapsiribojo veikla vien Juškoniu kaimė. Jai rūpėjo kaip nors patraukti ir Panevėžio amatų mokyklos moksleivius.

Pagaliau jai pasisekė mokykloje surasti bendrininkų.

Vieną pirmadienio rytą, prieš mankštą, kurią moksleiviai darydavo mokyklos kieme, Olga paėmė penkis atsisaukimus, dar vakar atsineštus iš namų, ir išmėtė juos kieme.

Aštuntą valandą į kiemą pasipylė mokinės. Su jomis išbėgo ir Olga.

Viena po kitos merginos čiupo lapelius nuo žemės ir paslėpė kišenėse. Olga dėjosi to nepastebėjusi. Prasidėjus mankštai, klasės draugė Marija, stovėdama šalia Olgos, patempė ją už rankos ir parodė kraštelį proklamacijos.

— Ką tu čia turi? — apsimetė nustebusi Olga. — Gavai laišką?

— Ne. — Mergina papurtė galvą ir toliau darė mankštos pratimus. — Po mankštos duosiu paskaityti, — sušnabždėjo.

Olga pažvelgė į kitas merginas, kurios taip pat kišenėse slėpė rastuosius atsisaukimus. Jos stovėjo savo vietose, tik kažkodėl mankštą joms šį rytą nesisekė. Aiškiai buvo matyti, kad jos nerimsta, jaudinasi.

Po mankštos Marija, nusivedusi Olgą į nuošalų kambarį, išsiėmė lapelį.

— Man atrodo, kad čia teisingai parašyta. Juk mūsų kaimai vis tiek grįš. Tiesa, Olga?

Tą pačią dieną per pietus sėdinti šalia Olgos mokinė Liusė paklausė:

— Ole, tu šįryt nieko nepastebėjai?

— Ne, — atsakė Garkulytė.

Mergina atidžiai pažvelgė Olgai į akis, valandėlę tylėjo, matyt, svarstydama, skaityti ar ne. Pagaliau apsisprendė:

— Aš šį rytą radau atsisaukimą, tik niekam nė žodžio.

— Nebijok, — nuramino Olga draugę.

Pavalgiusios merginos išsiskirstė. Liusė vėl priėjo prie Olgos.

— Nori paskaityti?

— Ne, — atsakė Garkulytė.

Liusė nustebusi išplėtė akis.

— Aš irgi radau, — pridūrė Olga.

Netrukus Liusė ir Marija, darbininko duktė, tapo Garkulytės bendrininkės.

Pradžią buvo padaryta. Atsivežtus iš partizanų atsisaukimus platino jau trys Panevėžio amatų mokyklos

auklėtinės: Olga, Marija ir Liusė.

— Ko gi dabar žiopsote, prilipę prie tvoros? — praeidamas pro paauglių būrį, paklausė Petras Mališovas.

— Dėde, pažiūrėk, kiek plechavičiukų prisirinko į mokyklos kiemą, — atsiliepė vienas drąsesnis.

Iš tikrųjų, buvusios žydų mokyklos kieme rikiavosi būrys jaunuolių. Jų tarpe buvo Vincas Šeduikis iš Spitrenų kaimo, Varnas nuo Užpalių, Jonas Drobėlis iš Antandrijos, Butiškis iš Maneičių kaimo ir daugelis kitų.

— Yra čia į ką žiūrėti. Kvaيليų banda, ir tiek, — pasakė Mališovas ir nusišpiovęs nužingsniavo toliau akmenuotu Vyžuonų gatvės grindiniu.

Po didžiausių pastangų, grasinimų ir pažadų okupantams pagaliau pavyko apskrityje surinkti dvi kuopas buožių sūnelių. Jų tarpe buvo tik keletas paprastų vaikų, susižavėjusių gražiais pažadais. Jie paklausė okupantų agitacijos ir tapo žaisleliu jų rankose.

Nuo ryto iki vėlyvos nakties mokyklos kieme vyko "karinis" būsimųjų reicho gynėjų mokymas. Vakarais neretai uteniškiai matydavo gatvėmis slankiojančius girtus šios kuopos "karius". Jie užkabinėdavo pro šalį einančias merginas ir moteris.

Aprenkti apiplyšusiomis hitlerininkų uniformomis, apsiavę gerokai apdėvėtus batais, šie žmonės atrodė labiau panašūs į elgetas, negu į "didžiojo reicho" karius.

Vieną rytą prie tvorų ir ant Vyžuonų gatvės namų sienų gyventojai pamatė atsisaukimus: "Jaunuoli, susirinkusius klaidai, nemėgink pakelti rankos prieš savo brolius!" "Nė vienas lietuvis neturi tapti savo tautos išdaviku!" "Šalin Hitlerį ir jo sėbrus — kubiliūninkus!" "Lietuviai, neklausykite kraugerio Plechavičiaus apgaulės! Meskite iš rankų ginklus arba nukreipkite juos prieš mūsų tautos pavergėjus fašistus!"

Tai buvo Utenos komjaunuolių seserų Mališovaičių, brolių Markevičių ir kitų darbas. Vienas kitas apskrities komjaunimo paruoštas atsisaukimas pateko tiesiog į plechavičiukų rankas.

Praėjus kokioms trimis savaitėms, po nakties dingo abi kuopos. Fašistai, susodinę šiuos "karius" į prekinis vagonus, išvežė į Švenčionis. Iš čia pėsčiomis jie patraukė Ašmenos link.

Iš pradžių plechavičiukai nesuprato fašistų klastos. Jie žygiavo drąsiai ir išdidžiai, pamėgdžiodami savo idėjos draugus — "naujosios Europos kūrėjus". Tuo metu nė vienas iš jų nepagalvo-

jo, kad jie tik žaisliukai hitlerininkų rankose.

Hitleris, vykdydamas tautų kiršinimo politiką ir norėdamas nukreipti lietuvių ir lenkų tautų dėmesį nuo okupantų piktadarysčių, nusprendė šiam tikslui panaudoti Plechavičiaus "armijos" karius.

Utenos apskrities plechavičiukai buvo pasiūti prieš siautusias tuomet Ašmenos apylinkėse lenkų nacionalistines gaujas.

Per visą naktį keliavusios plechavičiaus "armijos" dvi kuopos pagaliau pasiekė Ašmenos miestelį ir patraukė į Graužiškių kaimą. Tačiau staiga netoli kaimo į jas pasipylė kulkosvaidžių ir automatų ugnis, kuri bematant atausino reicho "gynėjų" protus. Kiek kojos įkerta jie pasileido atgal. Lenkų nacionalistiniai raiteliai įnirtingai vijosi bėglius, ir tik nedaugeliui plechavičiukų pavyko pasprukti.

Vidurnaktį, išrengti iki baltinių, tarytum baltos šmėklos, atbėgo tik keli gyvi skyrininko Adomonio būrio žmonės. Pats būrio vadas taip ir nepasirodė.

Hitlerininkai, matydami, jog iš šių bėglių gerų kovotojų Rytų fronte nebus, nusprendė nuginkluoti juos ir pasiūti į Vokietiją darbams.

Prie Utenos gimnazijos rūmų būriavosi žmonės. Visų priešakyje stovėjo Utenos parapijos klebonas, šalia jo — apskrities viršininkas ir gimnazijos direktorius buožė Gipiškis.

Apie dvyliką valandą vieškelyje nuo Kuktiškių pasirodė mašinų vora. Ji artinosi prie gimnazijos. Iš mašinų į susirinkusius klaidai žvelgė suguldytų juodų karstų eilės.

— Ką čia dabar atvežė? — klausinėjo žmonės vienas kitą.

— Žydmušius ir buožiukus, — atsakė kažkoks jaunuolis.

— Gal tai plechavičiukai parvažiavo iš Rytų fronto atostogų? — nusijuokė šalia jaunuolio stovėjusi mergina.

Žmonės žvalgėsi į atvažiuojančiųjų pusę.

O Utenos parapijos kapinėse jau laukė iškasta dvidešimt viena duobė.

Apskrities viršininko įsakymu visų įstaigų tarnautojai ir mokyklų mokiniai turėjo dalyvauti šių laidotuvių procesijoje.

Baltaraiščiai išrėžė graudžias kalbas, apgailėdavo, kad Plechavičiaus "armijos" kariai sulaukė tokio galo. Iškilmes užbaigė direktorius Gipiškis. Jis su gailėsčiu prisiminė savo buvusius moksleivius, kurie gulėjo šiuose karstuose.

(Bus daugiau)

Pranešimai

Toronto

Susirinkimas

Kanados Lietuvių Literatūros Draugijos Toronto kuopos narių mėnesinis susirinkimas įvyks sekmadienį, balandžio 8 dieną, 2 valandą po piet, Lietuvių salėj, 160 Claremont St.

Visi nariai ir simpatikai kviečiami dalyvauti.

Kuopos valdyba

KĄ KITI RAŠO

(Atkelta nuo 5 pusl.)

"velnias sakykloje", mūsiškiai klerikalai ir menševikai gvoltu šauktų, jog tai išniekinimas "šventos vieros".

Gi tokią knygą parašė ne kas kitas, o prelatas Krupavičius ("Juodasis Mykolas'j").

Marijonų "Draugas". kuris knygą išleido, recenzuoja tą "šedevrą" "literatūriniam" priede kovo 17 d.

Akisna metasi du knygos skyriai: "Kunigas sakykloje" ir "Velnias sakykloje".

Jei taip, tai parapijonai geriau tegul pasisaugoja. Kas gali žinoti, ar sekanti sekmadienį pamokslą sakys kunigas, ar velnias?

— L. Jonikas

**Palaikykite Tuos Biznierių,
Kurie Skelbiasi
LIAUDIES BALSE**

Visokių Pieno Produktų Krautuvė

Modern Dairy

847 COLLEGE ST. — TORONTO
Telef.: LE. 6-1429

Taipgi didelis pasirinkimas visokių sausainių,
maisto produktų.

Savininkai: A. A. Kukta

Advokatas - Notaras

WILLIAM PALAMAR

Suite 133
17 QUEEN ST. E. TORONTO
Office EM. 2-1941 - Telefonas - Res. EM. 6-1743

PARDUODAME

ŠVIEŽIĄ MEDŲ

T. R. MacNaughton, Meadowvale, Ont.
(Westoniečio K. Doveikos žentas)
Torontiečių patogumui, mūsų bičių medaus
galima gauti Lietuvių salėje, 160 Claremont St.

Sūnų ir Dukterų Draugijos
50 Metų Sukaktuvių

Paminėjimas

Šeštadienį, Balandžio 7 Dieną
160 Claremont St.

RUOSIA TORONTO KUOPA

Bus įdomi programa: veikėjai nušvies draugijos nuveiktus darbus, dalyvaujantieji bus pavaišinti skania vakariene, bus ir užsigėrimų, o ant galo dar ir pasilinksminimas prie geros muzikos.

Visi Toronto ir apylinkės lietuviai kviečiami atsilankyti.

Pradžia 6.30 val. vakaro

Įžanga \$2.00

Stiklas Vietoje Metal

Kai užėjau į Chemijos ir mas pradeda trupėti ketus... cheminės technologijos institutą pas silikatų specialistus, Tiesa, trapus, bet kietas kaip vieną mokslinis darbuotojas taip ir pradėjo pokalbį: reikiant!

— Manote, kad ateityje Tokia medžiaga, gaunama iš stiklo, vadinama vitrokeramu. Ją ėmė tirti taip pat ir mūsų chemikai. Tai medžiaga su didele atsitimi. Ji daug kur tikrai pakeis metalą. Sita medžiaga gaunama iš stiklo ji kristalinant. Savo atsparumu ji pralenkia net metalus.

Ar jūs žinote, kad, smarčiai daužant tam tikro stiklo gabalą į ketaus luitą, pir-

mas pradeda trupėti ketus... O ketus — tai juk metalas!

Taip, toks stiklas jau yra. Tokia medžiaga, gaunama iš stiklo, vadinama vitrokeramu. Ją ėmė tirti taip pat ir mūsų chemikai. Tai medžiaga su didele atsitimi. Ji daug kur tikrai pakeis metalą.

Sita medžiaga gaunama iš stiklo ji kristalinant. Savo atsparumu ji pralenkia net metalus.

Vitrokeramas nesideformuojamas išlaiko net 1,300 laipsnių karštį. Dabar jau žinoma apie penki šimtai įvairių vitrokeramo rūšių. O artimoje ateityje jų bus jau keliolika tūkstančių.

Mūsų mokslininkai naujaisiais metodais, naudodami elektroninius mikroskopus ir kitas galingas mokslo priemones, tyrinėja stiklo struktūrą. Tai ir yra jų pasisekimo priežastis. Mat, norint gaminti įvairių rūšių, įvairios paskirties vitrokeramą — reikia mokėti sudaryti reikiama jo kristalinę struktūrą.

Nesunku įsivaizduoti kokią naudą gali duoti vitrokeramas, atėjęs į pramonę. Tai tikra stiklo "matalurgija".

Pavyzdžiui, jis gali būti skaidrus ir permatomas kaip langų stiklas. Bet tokio langų jau niekas neišmuš. Tai tik paprastas pavyzdys. Iš tos pat medžiagos, tik ją ki-

FRANK VASS, B.A.

Advokatas - Notaras
Suite 403 455 Spadina
Ofiso tel. WA. 2-6111
Res. — CL. 1-0651
Toronto

Toronto ir Apylinkės Lietuvių Domei

Sekmadienį, Balandžio 15

Lietuvių Salėj, 160 Claremont St.

bus

PRAKALBOS IR FILMAI

Rengia KLLD Toronto Kuopa

Bus svečias iš Jungtinių Valstajų, kuris praėjusiais metais lankėsi Tarybų Lietuvoje, ir papasakos apie savo išpūdžius. Prie to, bus parodyti lietuviški filmai.

Visi kviečiami atsilankyti

Pradžia 2 val. po piet.

Laisva įžanga

taip apdorojus ir suteikus kitokias ypatybes, galima gaminti mašinų guolius, stūmoklius. Tokias dalis, kurios iki šiol gaminamos tik iš metalo.

Reikia manyti, kad ateityje vitrokeramą bus galima ne tik lieti, šlifuoti, bet ir kalti, kaip metalą. Toks vitrokeramas turės vieną iš svarbiausių metalo savybių — kalumą ir, be to, bus atsparesnis už jį.

Statybose stiklo blokai pakeis daugelį dabar vartojamų medžiagų. Stiklo pluoštas kartu su plastmasėmis bus naudojamas įvairiose ir sudėtingose konstrukcijose.

Stiklo reikšmė darosi vis didesnė. Ir stiklo pramonė Lietuvoje augs. Todėl chemikai sprendžia ir dar vieną problemą: kaip sodrinti ir apvalyti žaliavą nuo žalingų priemaišų, kad, pavyzdžiui, stiklui gaminti tiktų ne tik Anykščių, bet ir Varėnos smėlis.

J. Uznys

OTTAWA. — Kanados vyriausybė išpėjo Hong Kongo viršininkus, kad jiems ne-

bus leista užplukdyti rinkas Kanadoje tekstilės gaminiams.

Jungtinės Valstijos jau neįsileidžia tekstilės iš Hong Kongo.

GINKLUOTA POLICIJA SAUGOS LAIVUS

ST. CATHERINES. — Kelių prekinį laivų savininkai pasisamdė 30 policininkų, kurie plaukios jų laivais Didžiųjų ežerų tikslu apsaugoti laivus nuo Seamens International Union.

Sie laivai bus aptarnaujami Canadian Maritime Unijos, prieš kurią veda žūtbutinę kovą SIU, kontroliuojama iš JAV.

Kanados Darbininkų Kongresas taipgi pripažįsta CMU.

WASHINGTON. — Jungtinių Valstijų aukso rezervai praėjusiais metais sumažėjo ant \$857,000,000.

Šiais metais sumažėjo ant \$280,000,000. Jei taip mažės iki galo metų, tai šiemet aukso rezervai nupuls daugiau, negu praėjusiais metais.

Lietuvis Stogų Dengėjas

Abest Roofing & Tinsmithing Co.

144 FIRST AVE. Tel. HO. 6-8252

Toronto 8, Ont.

Dengiame naujus ir taisome senus stogus, vandens nutekėjimus (eavstrough) ir atliekame visokius skardos darbus.

Savininkas C. SWANKAS

LIETUVIS PLUMBERIS

J. Lisauskas

Įrengiam Aliejinių Apšildymą
Atliekam Kitus Plumberio Darbus
Darbas Garantuotas — Prieinama Kaina

148 WESTMINSTER AVE. Tel. LE. 2-5191
Toronto